

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK

f ü z e t e k

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)

az Erdélyi Örmény Gyökerek
Kulturális Egyesület
havonta megjelenő kiadványa

XIX. évfolyam 215. szám
2015. január-február

Tisztelt Olvasóink!

2015-ben az EÖGY füzetek *minden páratlan* hónapban jelenik meg, míg a Fővárosi Örmény Klub *minden páros* hónapban kerül megrendezésre a hónap harmadik csütörtökén – kivéve augusztusban, amikor 19-én szerdán – kerül megrendezésre. Mindenkit szeretettel várunk a Pest Megyei Kormányhivatal Nyáry Pál termébe, bejárat a Budapest V., Városház utca 7. szám felől.

Örmény bűnbánat – január

„Könyörögve kérünk most emberszerető Urunk, küldd el erre a vízre Szentlekedet! Áldd meg és szenteld meg! Töltsd el azzal a kegyelmi erővel, amelyet a Jordánnak adtál! Add, hogy ez a víz legyen az áldás forrása, a romolhatatlanság ajándéka, a bűnök feloldozása, a betegek gyógyulása ...”

Örmény kódex-motívum

Részlet a vízkereszti vízszentelés szertartásának egyik imájából. Maga Jézus szentelte meg a vizeket azzal, hogy beleállt a Jordán folyóba megkezeszelkedni. Akkor szállt alá galamb képében a Szentlélek. Víz nélkül nem tudunk élni, ahol nincs víz, ott nincs élet. A víznek szerepe van szertartásainkban, a keresztségben és a különféle szentelésekben. Ott van az élet minden területén. Becsüljük meg Isten ezen ajándékát!

dr. Sasvári László

Lapunk az interneten: a www.magyarormeny.hu honlapon is olvasható.
Elektronikus levélcímünk (e-mail): magyar.ormeny@t-online.hu

Karácsonyi aranyeső

Szinte hihetetlen számomra, hogy ez megtörténhetett velem, ráadásul az adventi várakozás idején. Még az unokáim is ámulva hallgatták elbeszélésemet – Mama, ez mind a Tied? És fel kellett olvasnom a szép díjak okleveleinek szövegét és kerek szemekkel nézték a csillogó bronz plaketteket. De haladjunk csak sorjában.

A decemberi klubot át kellett tennünk december 19. pénteki napra, mert csütörtökön a szokott helyszín foglalt volt. Ezt követően kaptam értesítést az Emberi Erőforrások Minisztériumától, hogy „Magyarország Miniszterelnöke megbízásából tisztelettel meghívom Önt a 2014. évi Nemzetiségekért Díj átadási ünnepségére, ahol Ön elismerésben részesül” 2014. december 18-án a Pesti Vigadóban, aláírás Balog Zoltán miniszter. Igen meglepett és jól esett a hír, mert néhány nappal azelőtt az Országos Örmény Önkormányzat új/régi elnöke éppen azt állította rólunk, hogy mi nem vagyunk örmények és semmit sem tudunk felmutatni az örmény kultúrából. Mint az átadási ünnepségen kiderült, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület az EÖGY füzetek c. havilap kiadásán keresztül a hazai és határon túli magyarörmények kulturális identitásának fenntartásáért kapta meg a díjat, amelyet mint elnök vehettem át felemelő nemzetiségi műsor és pazar fogadás kíséretében, sőt még a Rondó is készített velem riportot.

A másnapi Fővárosi Örmény Klubban ért a következő öröm, amikor a szokásos éves egyesületi beszámoló után Zakariás Antal Dirán a Szongott Kristóf-díj kitüntetettje laudációjába kezdett. Amely díjat 15 éven keresztül másoknak nyújtottam át (az egyesület elnökségével együtt), most

én kaptam meg. Szongoth Marianna tolmácsolta Szongoth Gábor alelnök „különvéleményét” (igazolt távolléte okán), majd dr. Kelemenné Csíkszentgyörgyi-Ficzus Margit elnökségi tag adta át az oklevelet és díjat. Meghatódva álltam a közösségem tapsa közepette s ekkor tudatosult bennem a díj üzenete: nem szabad feladni a harcot, folytatni kell Szongott Kristóf munkáját. Ez ünnepen velem volt a mindenben és mindig segítő férjem, Balogh Jenő és lányom családostul, unokáimmal, a szépen feldíszített karácsonyfa és a mosolygó arcok. Hirtelen elfelejtették velem a húsz éves harcot, a sok lemondást, gyöttrődést. Ráadásul az általam szervezett klubestire – még mit sem tudva – a kedvenc régizene együttesemet, L. Kecskés Andrásékát hívtam meg, akik aztán igazi karácsonyi hangulatot hoztak magukkal zenélésükkel, kedves ajándékként nekem és mindenkinek. A 11 tagú együttesben Kátainé Szilvay Ingrid barátnőm is megörvendezett szép énekével. Utána még a gyermekeknek ajándékosztás, majd a felnőtteknek könyvajándékok, pezsgő és fogadás és a felém áradó szeretet, jókívánság... Csodás est volt – azt hiszem – mindannyiunk számára, nekem egy életre szóló.

December 22-ére a Cédus Művészeti Alapítvány és a Napkút Kiadó hívott meg a Napút évkönyv 2015 10. száma ünnepi bemutatójára, amelyben 88 jeles hetvenest jelentettek meg az irodalom, művészet, környezet területéről. Meglepetésként hatott rám már annak idején a felkérésük is, hogy írjam meg életem fontosnak tartott eseményeit, eredményeit. De a valóság ennél sokkal felemelőbb volt. Ott ülni hírességeink között, egy könyvben

szerepelni Velük, szólni Hozzájuk – Tarján Tamás irodalomtörténész, író, mint moderátor felkérésére, igen megtisztelő volt. S a magyarörmény gyökerekről mondotakat nagyon nagy elismeréssel nyugtázták felém hetvenes társaim, majd a fogadás közben többen is megkerestek tudakozódní felőlünk. Köszönet Szondi György főszerkesztőnek és munkatársainak, de köszönet Mindenkinek, akiknek szerepe volt a kötet megjelenítésében és a személyem beválasztásában.

Azt hiszem, hogy Istennek velem még terve van, azért kaptam az aranyesőt, hogy az örmény választási eredmények által megtépázott lelkem, egészségem újjá szülessen és folytatni tudjam a munkát. Mert

nem szabad abba hagyni a Kárpát-medencei magyarörmény gyökerek, kultúra, hagyományok, örmény katolikus hitélet, szellemi és tárgyi hagyatékunk megmentését, megtartását és a közösségeink továbbélésének biztosítását itthon és otthon Erdélyben. Van még mit felkutatni, bemutatni, elmondani...

Köszönetet mondok Mindenkinek, aki jókívánságaival engem, vagy az EÖGYKE-t megkereste. Ha az ember érzi, hogy van kinek átadni a gyökerek üzenetét, amely így beépül a jelenbe és segíti a jövő nemzedéket is, akkor érdemes a megkezdett úton továbbhaladni.

Dr. Issekutz Sarolta

A Nemzetiségekért Díj laudációja

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

„az Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek c. havilap kiadásán keresztül a hazai és határon túli magyarörmények kulturális identitásának fenntartásáért.

1997-ben alakult meg az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület országos hatókörrel, az örmény nemzeti kultúra ápolása céljából. Az alapszabályában szereplő feladatai között a kulturális programok, közösségi találkozó, az irodalmi, történelmi, művészeti alkotások, tárgyi emlékek felkutatása, gyűjtése, állagának megőrzése mellett felvállalta az Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek havilap megindítását is. A lap közel két évtizede

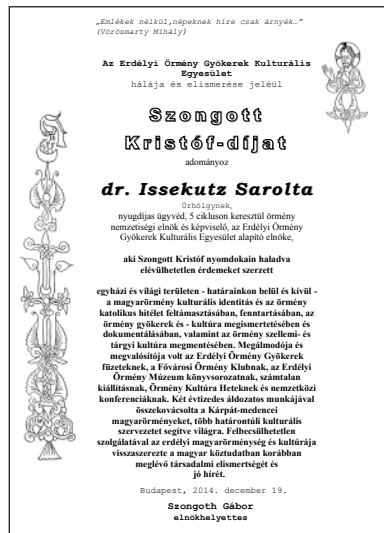
áll a hazai és határon túli magyarörmények szolgálatában; célja, hogy dokumentálásra kerüljön minden olyan esemény, amely valamilyen módon köthető a magyarörménységhez, annak valamely tagjához, szervezetéhez. Az örmény kultúra terjesztésére, az örmény közélet történelemére fókuszálva informál és tanít egyszerre, így és megmenti a kulturális értékeket az utókor számára.

A hosszú évek során az örmény történelemről, kultúráról, a kulturális rendezvényekről, a Fővárosi Örmény Klub műsorairól, kirándulásokról, örmény katolikus szentmisékről-búcsúkról, megemlékezésekről,

örmény kultúra hetekről, nemzetközi konferenciákról, a Magyar Örmény Múzeum könyvsorozat könyveinek, egyéb támogatott megjelenésű könyvek bemutatójáról jelentek meg cikkek az örmény identitás fennmaradásának megsegítésére. Minden évben közzéteszik két kötetben a füzetek évkönyvét, amely a havi folyóirat mellett adományként eljut közel 70 közgyűjteményhez is hazánkban és Erdélyben egyaránt. A hazai és a Kárpát-medencei örménység számára is egyetlen havilap, amely nemcsak a jelen, hanem a múlt értékeivel is foglalkozik, ez által a jövőt is alakítja. A kezdetben 12 oldalon megjelent lap fokozatosan bővülve mára már havi átlagosan 44 oldal terjedelemben, 1250 példányban jelenik meg, magyar nyelven, gazdag képanyaggal, és ingyenesen jut el olvasóihoz. Ez évben a lap XVIII. évfolyama zárul.

Fülöp Ákos atya köszönti a Karácsonyi Klubest közönségét

Laudáció a Szongott Kristóf-díjhoz 2014

dr. Issekutz Sarolta

(Nova, 1945. augusztus 5.)

Erdélyből a II. vh. alatt elmenekült magyar-örmény-székely családból származik, amelyben olyan neves ősökkel rendelkezik, mint *Kiss Ernő* altábornagy, aradi vértanú, báró *dr. Dániel Ernő* miniszter, *Dr. Issekutz Győző* parlamenti képviselő, *Dr. Issekutz Béla* akadémikus, *Dr. Issekutz János* édesapja, kúriai bíró, ügyvéd, az örmény kat. egyháznak több évtizeden keresztül jogásza.

41 évig munkaközösségi, majd magán-ügyvédként tevékenykedett. Már kisgyermek korában tudatosult benne örmény származása, amely után fiatalként még Örményországban is kutatta ősei nyomát.

Zakariás Antal Dirán laudál

Ügyvédi hivatása mellett 1994-ben megszervezte a hazai örmény nemzetiség önkormányzatait helyi, fővárosi és országos szinten. Az elmúlt 20 év alatt elnökként vezette a Bp. Főv. II. kerületi Örmény Önkormányzatot és a Fővárosi Örmény Önkormányzatot, de volt az országos testület elnökhelyettese is.

A gyökerek és a sokezer éves örmény – erdélyi örmény kultúra magával ragadta,

1997-ben megalapította az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületet. A névválasztással a család eredetét, az ősök tiszteletét szerette volna kifejezni. Az egyesület alapítása óta elnököli.

1996-ban létrehozta a Fővárosi Örmény Klubot, amely minden hónap 3. csütörtökén tartja összejöveteleit, s amely kulturális műsorait a klub háziasszonyaként hosszú évek óta maga szervezte és rendezte, és vezet mindmáig, újabban már egy-egy kerületi örmény önkormányzat segítségével.

1997-ben elindította az Erdélyi Örmény Múzeum könyvsorozatot, az örmény gyökerű közösség felélesztése és összefogása, genealógiai kutatások, a magyar-örmény-örmény kultúra felkutatása, megmentése, bemutatása céljából. 21 könyvet, lemezt adott ki, amelyben részben szerzőként, részben szerkesztőként is közreműködött. Most jelent meg a *Távol az Araráttól... A magyar-örmény irodalom* című lexikonszerű antológia gazdag képmelléklettel 37 magyar-örmény irodalmár szereplővel és alkotásaikkal. Az általa könyvekbe zártan megjelent örmény – magyar-örmény történelem, kultúra, genealógia, az általa szervezett egyházi és világi konferenciák anyagai, magyar-örmény képző- és iparművészek antológiája, stb. mind-mind megörökítésre került és kutathatóvá vált a nagy közgyűjteményeknek történt adományozás által.

1997-ben megalapította a most XVIII. évfolyamát záró Erdélyi Örmény Gyökerek kulturális és információs havilapot, amelynek eleinte írója, szerkesztője

és nyomtatója is volt, nemcsak kiadója, s amely ingyenesen jut el a közösség tagjaihoz itthon és otthon Erdélyben, valamint a közgyűjteményekhez A5 kivitelben, átlag 44 oldal terjedelemben. A lap – alapítása óta – sok más örmény kulturális információval együtt olvasható a www.magyarormeny.hu honlapon, amelyet ugyancsak ő és férje szerkeszt.

Eddig 28 kiállítást rendezett az örmény kultúra egy-egy szeletét bemutatva igen nagyszámú látogatottsággal: magyarörmény tárgyi kultúra és dokumentumok családi archívumok mélyéből; az Örmény Genocídium hiteles története; az 1848-49-es forradalom és szabadságharc örmény résztvevői; az örmény kódexművészet remekei; örmény temető az őshazában

közösségellenes politikája miatt szétszakított erdélyi örmény közösség, a családok Magyarországon megtelepedett tagjainak közösséget – klubot hozzon létre az elvesztett szülőföld és erdélyi örmény közösség pótlására. Az 1996 óta folyamatosan működő havi klubdelutánok és kulturális programjai népszerűsége bizonyítja a döntés helyességét.

Ugyanígy a 18 éve szervezett Barangolások őseink földjén sikeres kirándulásai a szülőföldre, erdélyi örmény találkozókkal fűszerezve.

A 20 év alatt végzett munkája címszavakban: genealógiai kutatások 1672-től napjainkig, kulturális műsorok, nemzetközi konferenciák szervezése, örmény kultúra hetek szervezése, örmény tárgyú filmek bemu-

Szongoth Marianna, dr. Kelemenné Csíkszentgyörgyi-Ficzus Margit és a díjazott

és a Kárpát-medencében; az örmény díszítőművészet bemutatása; az örmény építészet; örmény népművészet; örmény népzene; örmény eredetű magyar nemesi családok címerei, stb.

Legfontosabbnak tartotta, hogy a Trianon és a II. vh., majd az 50-es évek

tatása, könyvek írása/szerkesztése - kiadása, könyvbemutatók szervezése, az örmény katolikus hitélet népszerűsítése és támogatása, Erdélyben magyarörmény civil szervezetek létrehozása és összefogása, örmény épített kulturális örökség megmentése (temetők megújítása: Gyergyószentmiklós,

Erzsébetváros, Szamosújvár), templomok restaurálása (Gyergyószentmiklós, Erzsébetváros, Szamosújvár, Elemér), emlékhelyek megújítása: Szabadságszobor Aradon, Lázár Vilmos emlékhely Nagybecskereken, Ady Endre szobra Érmelléken, stb.) sokirányú és sokrétű munkáját végezte a hazai magyarörmény közösség és a határon túl élő közösségeink érdekében.

Elhivatottságának, erejét megfeszítő munkájának eredményeként elmondható, hogy a 350 éve a Kárpát-medencében élő magyarörmények mára már „hamvadó identitását” sikerült felszítania, élő közösséget varázsolni belőlük.

dr. Issekutz Sarolta sikeres működésének volt köszönhető, hogy az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2007-ben megkapta a *Pro Cultura Minoritatum*

Hungariae kisebbségi díjat, valamint 2011-ben a *Kisebbségekért Díj Hazai Kisebbségekért* Tagozata állami elismerést saját személyében vehette át a több cikluson áthúzódó fővárosi örmény önkormányzati elnöki működéséért. Legnagyobb sikerének azt tartja, hogy 17 év küzdelme után sikerült a 2011-ben megszületett új nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismertetni a hazai örménység magyar nyelvűségét is, miután a 350 évvel ezelőtt a Kárpát-medencébe betelepült közösségnél a nyelvvesztés törvényszerű volt.

2014. december 18-án átvehette a *Nemzetiségekért díjat*, mint az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnöke. Ezzel a 18 évvel ezelőtt általa alapított EÖGY Füzetek bekerült végérvényesen a magyar köztudatba.

Laudáció helyett

Legnagyobb sajnálatomra, mivel péntekre került az EÖGYKE Karácsony, az aznapi munkahelyi elfoglaltságom (cégem évtizedek óta hagyományos évzáró összejövetele) miatt, nem tudok részt venni a Szongott-díj átadási ünnepségen, ezért, méltatásomat utólag a Füzetekben jelentetem meg. Ha én tartottam volna a laudációt, így hangzott volna:

Az idej Szongott-díjra több jelöltünk is volt, de senkit nem akartunk abba a helyzetbe hozni, hogy az idej díjazottunkhoz hasonlítsa valaki, ezért idén csak egy Szongott díjat osztunk ki. A díjazottunk dr. Issekutz Sarolta, az EÖGYKE vezetője.

Ha valaki azt gondolja (vagy attól fél), hogy én laudáció címen felsorolom Sarolta több évtizedes tevékenységét az erdélyi

örménység érdekében, csalódik, nem sorolok fel semmit, hiszen tevékenysége önmagáért beszél, és különben sem szeretnénk itt lenni Karácsonyig. Mindenki, aki itt ül a teremben, pontosan tudja, mi mindent tett önzetlenül értünk, az erdélyi örménységért. Persze arról sem szabad megfeledkezni, hogy Neki köszönhetjük, hogy több mint két évtizede összefogta az erdélyi örményeket idehaza és Erdélyben is, hogy működteti a klubot, szervezi a kiállításokat, kiadja az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetet.

Az örmény identitás fenntartásáért, megismertetéséért, dokumentálásáért folytatott áldozatos, fáradhatatlan, céltudatos tevékenysége csak egy valakihez hasonlítható, Szongott Kristófhhoz, a Szamosújvári

armenológushoz, aki munkássága révén nélkülözhetetlen információkat hagyott ránk. Az erdélyi örménységről beszélni sem lehet az Ő idézése nélkül. Sarolta munkássága – kb. 100 évvel később – ugyanilyen alapvető, ha valaki meg akarja tudni, mi történt az örményekkel az ezredforduló időszakában, sőt az utóbbi 100 évben, csak elő kell vegye a füzeteket, és mindent megtudhat belőle.

Rendkívül kemény, fegyelmezett, megalkuvásmentes természete miatt sok irigyet és ellenséget szerzett, de csak azért, mert hihetetlen számukra, hogy valaki önzetlenül, ingyen, teljes odaadással szolgálja az „örmény” ügyet. Szervezőképessége, kitartása, felkészültsége, precizitása, töretlen hite, elkötelezettsége egyedülálló és utolérhetetlen. Mindezzel kivívta az elismertségét egész Magyarországon és Erdély örmény településein is.

Senki nem érdemelheti meg Nála jobban a Szongott-díjat, hiszen a sok

ellenségeskedéssel és gáncsoskodással dacolva, méltatlanul kevés segítséggel visszaszerezte az Orlay utcai Örmény Katolikus Lelkészséget az erdélyi örmények számára, és jelenleg is kitartóan harcol a minket semmibe vevő megélhetési örmények ellen.

További erőt, egészséget és kitartást kívánunk Saroltának, hogy még sok évig tudja képviselni az örménység ügyét a Kárpát-medencében és az őshazában is, és hogy sikerüljön majd olyan utódokra lelteni, akik méltón tudják életművét továbbvinni, terjeszteni az örmény identitás tudatot.

Szongoth Gábor

az EÖGYKE elnökségi tagja, a Zuglói és Országos Örmény Önkormányzat tagja, a Szongott-díj társalapítója u.i. Szerencsés véletlen, hogy éppen Sarolta díjazása előtti napon kapta meg főműve az – Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek – a rég megérdemelt *Nemzetiségekért díjat*.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

hálája és elismerése jeléül

Szongott Kristóf-díjat
adományoz

dr. Issekutz Sarolta

Úrhölgynek,

nyugdíjas ügyvéd, 5 cikluson keresztül örmény nemzetiségi elnök és képviselő, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület alapító elnöke,

aki Szongott Kristóf nyomdokain haladva elévülhetetlen érdemeket szerzett

egyházi és világi területen - határainkon belül és kívül - a magyarörmény kulturális identitás és az örmény katolikus hitélet feltámasztásában, fenntartásában, az örmény gyökerek és - kultúra megismertetésében és dokumentálásában, valamint az

örmény szellemi- és tárgyi kultúra megmentésében. Megálmodója és megvalósítója volt az Erdélyi Örmény Gyökerek füzeteknek, a Fővárosi Örmény Klubnak, az Erdélyi Örmény Múzeum könyvsorozatnak, számtalan kiállításnak, Örmény Kultúra Heteknek és nemzetközi konferenciáknak. Két évtizedes áldozatos munkájával összekovácsolta a Kárpát-medencei magyarörményeket, több határon túli kulturális szervezetet segítve világra. Felbecsülhetetlen szolgálatával az erdélyi magyarörménység és kultúrája visszaszerezte a magyar köztudatban korábban meglévő társadalmi elismertségét és jó hírét.

Budapest, 2014. december 19.

Szongoth Gábor elnökhelyettes

Nemzetiségekért Díjat kapott az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület, melyet dr. Issekutz Sarolta elnök vett át

Balog Zoltán átadta a Nemzetiségekért díjakat

Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere és Soltész Miklós egyházi, nemzeti- és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkár Orbán Viktor miniszterelnök megbízásából Nemzetiségekért díjakat adott át 2014. december 18-án, a Pesti Vigadóban.

A miniszter köszöntőjében hangsúlyozta: vannak olyan emberek és népcsoportok hazánkban, akiknek kettős identitása van és egyszerre büszkék arra, hogy magyarok és egy nemzetiség tagjai. „A kettős identitásban lelki és szellemi tartalék van, amire szüksége van Magyarországnak és a magyar kultúrának” – fogalmazott a tárcavezetője.

Balog Zoltán kiemelte: Magyarország legnagyobb gazdagsága az emberi erőforrásban rejlik, amelyet a díjazottak is megjelentének. „Büszkék lehetünk, hogy Magyarországon 13 nemzetiség él együtt egyenlő jogokkal, akik a maguk sajátosságaival, hagyományaikkal és kultúrkincsikkal gazdagítják a magyar és az egyetemes kultúrát” – hangsúlyozta a miniszter.

Soltész Miklós kiemelte: a díjazottak a nemzetiségek követői és tovább kell erősíteni azt a szerepet és feladatot, amit az elmúlt évek, évtizedekben felvállaltak. Kultúrájukkal, nyelvükkel, hitükkel legyenek békekövetek Magyarországon és a Kárpát-medencében – mondta az államtitkár.

A Nemzetiségekért díjat azok a személyek, szervezetek vagy nemzetiségi önkormányzatok vehetik át, akik, illetve amelyek példaértékű munkát végeztek a magyarországi nemzetiségek érdekében közéleti, oktatási, kulturális, egyházi, tudományos területen vagy a tömegtájékoztatásban, illetve a gazdasági önszerveződésben.

Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere Nemzetiségekért díjat adott át:

Husztiné Nagy Ágnes részére, a szatmári német nemzetiségi közösség hagyományainak és kultúrájának ápolásáért, fenntartásáért;

Lakatos Mónika, a Romengo együttes énekesnője részére az autentikus roma zenei és néptánc hagyományok ápolása, megőrzése és átadása területén végzett tevékenységéért,

Tóth Tiborné részére, a tuzséri cigányság érdekében végzett hitoktatói, ifjúságnevelő és szociális munkája, önkéntes tevékenysége elismeréseként,

Prof. Dr. Gerhard-Dieter Seewann részére, a magyarországi németség identitásának erősítéséért és a multietnikus együttélés objektív történeti feltárásáért;

Sutyinszki János, zenepedagógus, karnagy, zeneszerző részére, a szlovák nemzetiségi népdal és zenei kultúra ápolásáért és megőrzéséért,

Broś Stanisław Wojciechné részére, a magyarországi lengyel nemzetiség érdekében végzett sokoldalú munkájáért,

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület részére, a hazai és határon túli magyarörmények kulturális identitásának fenntartásáért,

Soltész Miklós államtitkár, Balog Zoltán miniszter és Issekutz Sarolta

Kariatidák Görög-Magyar Nők Kulturális Egyesülete részére, a magyarországi görögök kultúrájának és hagyományainak ápolásáért és megismertetéséért,

„Opanke” Szerb Hagományőrző Kulturális Egyesület részére, a szerb néptánc hagyományok három évtizedes magas szintű ápolásáért és megőrzéséért,

Romanes Egyesület részére a Hodászi Roma Tájházon keresztül a vidéken élő romák integrációjáért, a roma népi kultúra és folklór megőrzéséért.

Budapest, 2014. december 18.

EMMI Sajtó és Kommunikációs Főosztály Sajtóközlemény

balról közepén Balog Zoltán miniszter, Soltész Miklós államtitkár és Issekutz Sarolta

Az oklevél szövege:

Magyarország Miniszterelnöke
az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület részére a
Nemzetiségekért Díj

kitüntetését adományozza az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek c. havilap kiadásán keresztül a hazai és határon túli magyarörmények kulturális identitásának fenntartásáért.

Budapest, 2014. december 18.

Orbán Viktor sk.
Magyarország Miniszterelnöke

balról háttal Nuridsány Zoltánné és Heim Pál gratulálnak a díjhoz

Beszámoló az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 14. évi működéséről

Az egyesület működéséhez a tagdíj bevételeket, adományokat, az adózó állampolgárok személyi jövedelemadó 1 %-a felajánlásait (214.580 Ft), valamint az Emberi Erőforrások Minisztériuma által meghirdetett civil szervezetek működési támogatása pályázat útján kapott 950 eFt-ot használtuk fel. A projektek megvalósításához együttműködtünk a Fővárosi Örmény Önkormányzattal és több kerületi örmény nemzetiségi önkormányzattal – amelyek az egyesület képviselőiből alakultak -, így tudtuk közösen megvalósítani az éves klubdelutánokat, valamint megjelentetni az Erdélyi Örmény Gyökerek füzeteket, kampánykiadványunkat.

Hálás köszönetet mondunk a magánszemély és civil szervezeteknek, mint adományozóknak, az együttműködő örmény önkormányzatoknak, akik a közös projektekben részfinanszírozással vettek részt. Ezen összefogásunk mind-mind az örmény kultúra megismertetését, terjesztését célozták.

Az egyesület idén sem fizetett személyi juttatást az egyesületi munka vezetéséért, és alkalmazottat sem foglalkoztatott, sem irodai rezsiköltségeket nem fizetett, de fizette a telefon-, internet- és a helyiségbérleti díjat.

A Fővárosi Örmény Klub 19. évét zárjuk. Az erdélyi örmény önkormányzataink és a közösség összefogásának eredményeként változatos és sikeres programokkal vártuk a klub hűséges látogatóit. Az örmény kultúra ezáltal juthatott el „élőben” a hazai magyarörménységhez, valamint a füzetek

hasábjain és az internetes honlapunkon keresztül mindenkinek. Felváltva rendezték meg a kerületek, a főváros és az egyesület – mely ez évben több havi műsort is rendezett – a havi klubdelutánokat, amelyekről képes beszámoló cikkek jelentek meg a füzetekben. Az Egyesület változatlanul minden hónapban a klubestek vezetését, műszaki be rendezéseket és eszközök biztosítását, szállítását, üzemeltetését is elvégezte.

Idén 16. alkalommal adta át az egyesület a Szongott Kristóf díjat dr. Issekutz Sarolta részére a több, mint két évtizedes munkája elismeréseként. (Laudációk az 5-8 oldalon olvashatók.)

Az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek, kulturális és információs havilapunk XVIII. évfolyama jelent meg idén 1150 példányban, ingyenesen eljuttatva hazai és külhoni magyarörményeinkhez, valamint 100 pl-ban a 2014. füzetek évkönyv két kötetben. A Kárpát-medence egyetlen magyar nyelvű örmény havilapja, amely az örmény identitás fenntartásának fontos eszköze. A füzetek megjelenésének kiemelt támogatója volt a Fővárosi Örmény Önkormányzat, amely a kiadás túlnyomó többségét viselte, de a II. kerületi-, Zuglói Örmény Önkormányzat, valamint a Ferencvárosi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat is több havi kiadás költségeit viselte. A füzetek és meghívók, beszámolók a www.magyarormeny.hu honlapunkon is olvashatók, amely olvasói kör egyre bővül. Idén is eljutott a füzetek és évkönyv a közgyűjtemények olvasópolcára és gyűjteményeibe adományként.

A karácsonyi műsor szereplői

Idén az *Erdélyi Örmény Múzeum* könyvsorozat 20. köteteként ismét egy összegző kiadvánnyal jelentkeztünk: *Alexa Károly* szerkesztésében *Távol az Araráttól... A magyarörmény irodalom* c. lexikonzerű antológiával, amely a magyar irodalomba beágyazódott 36 erdélyi örmény gyökerű irodalmárt jelenít meg fényképes életrajzzal, munkásságuk ismertetésével és műveikből szemelvények megjelentetésével. A tekintélyes könyvet örmény kódexek vonalas ábrái és archív fotók díszítik az örmény múltból. A közel 500 oldalas könyv csupán a kezdet, hiszen még sokan tartoznak hozzánk, akiknek életműve feldolgozásra vár. Ez a könyv is eljutott közel 100 közgyűjteménybe itthon és külföldön, ezzel is gazdagítva a hazai örménység, az örmény kultúra és történelem iránti érdeklődők forrásanyagát, az örmény „alkönyvtárakat”. Emellett támogattuk Dávid Csaba „...azonképpen itt a földön is...” c. regényének kiadását is.

Részt vettünk több *rendezvény* létrehozásában, így pl. az Örmény Genocídium 99. évfordulója alkalmából kiállítással az Örmény Katolikus Plébánián, a II. kerületben a „Magyarörmény kultúra, magyarörmény identitás c. összegző kiállításunkkal, amely az elmúlt 18 éves működésünket is bemutatja. Az *Ízek utcája* gasztronómiai bemutató a II. kerület Napja keretén belül változatlanul igen népszerű. Megrendeztük az Aradi Vértanúk emlékműsort Budapesten az ifjú erdélyi örmény zeneművészek hangversenyével.

Segítségét nyújtottunk az *Örmény Katolikus Plébánia* működéséhez, az örmény katolikus hitélet javításához, egyes rendezvények lebonyolításához, illetőleg a búcsúnapokon, valamint koszorúzási ünnepségeken való részvétellel (március 15., október 6.). Az év kiemelkedő eseményei voltak a libanoni pátriárka, XIX. Nerszesz

Bedrosz által küldött *Avedik Hovannisiján* örmény katolikus atya, valamint december 7-től havi egy alkalommal Rómából érkező *Krikor* atya által celebrált örmény nyelvű szentmisék, zenei kísérettel.

Részt vettünk *világi* (III.15., Örmény Genocídium április 24., október 6. és október 23.) és *egyházi ünnepeinken* itthon és otthon Erdélyben: így pl. Világosító Szent Gergely búcsún Szamosújváron, Nagyboldogasszony-napi búcsún Erzsébetvároson, Fogolykiváltó Boldogasszony búcsún és az aradi vértanúk megemlékezésén az Orlay u-i templomunkban, szeptember 5-8 között rendezett Gyergyói Örmény Művészeti Fesztiválon és konferencián, ahol az elnök előadást is tartott.

Számtalan örmény vonatkozású kiállításon, előadáson, koncerten, emléktábla avatáson, megemlékezésen vettünk részt, továbbá Gyergyószentmiklóson a magyarörmények kulturális rendezvényein, konferencián, búcsúján a Gyergyói napok rendezvénysorozat keretében.

2014-ben az I. világháború 100. évfordulója alkalmából megrendeztük és megszerveztük a „Kegeleti barangolás Doberdó, Isonzó, Júliai Alpok vidékein” a világháborúban résztvevő magyar hősök – közöttük a magyarörmény hősök - emlékére július 27-aug.1. között. E rendkívül népszerű út valamennyi résztvevő szívében egy életre szóló emléket állított az elesett hősöknek. Megtartottuk a barangolás nosztalgia klubját is, amelyen vetített képes előadással (a résztvevők fotóiból) emlékeztünk az átéltre. Valamennyien boldogan vittük haza az élményeket felelevenítő fotókat DVD-n, hagyományunkhoz híven.

Ez évben is számtalan segítséget nyújtottunk az örmény témakörökben kutatóknak, érdeklődőknek. Elnökünk több előadást,

riportot, filmriportot adott a hazai magyarörménységről, kultúrájáról.

Részt vettünk Ceglédbercelen a hazai nemzetiségek első fesztiválján és konferenciáján: „Közös égbolt alatt” címmel, melyen mini örmény kiállítással mutatkoztunk be és felszólaltunk több ízben a konferencián a hazai magyarörmény közösség érdekeit képviselve.

2014 a választások éve volt Magyarországon. Háromszor járultak a választópolgárok az urnákhoz, amelyek következtében – ráadásul a nemzetiségeknek előtte regisztrálni kellett magukat – az őszi választásokra elfáradtak (?) a magyarörmények, melynek következtében több kerületi örmény önkormányzatot veszítettünk el és az országos önkormányzati testületben alulmaradtunk (7/8) a nemtelen eszközökkel manipuláló ellenfél-koláció jelöltjeivel szemben. Az OÖÖ törvénytelen működése, az országos elnök és társai magyarörményeket megsemmisíteni

akaró magatartása miatt választanom kellett a többségben megnyert és 5 cikluson keresztül példásan működő Fővárosi Örmény Önkormányzat és az OÖÖ-ban megszerzett kisebbségi mandátumom között. A bennünket és erdélyi társainkat fenyegető „keleti örmény” kirohanás ellen csak bátor kiállással lehet valamit kezdeni, tehát egyértelmű volt, hogy a történelmi magyarörménység jogait helyre kell állítani, vállalni kell az ellenünk indított harcot. Ezért az országos mandátum mellett kellett döntenem. A törvényesen és eredményesen működő FÖÖ vezetést utódom, Esztergály Zsófia Zita elnök fogja folytatni. Az együttműködésben a 2015-ös évben az örmény kultúra- és identitás megőrzése, az örmény katolikus hitélet felvirágoztatása és az Örmény Genocídium méltó megünneplése a legfontosabb feladatunk, amelyhez mindenki segítségét kérjük.

dr. Issekutz Sarolta elnök

(Elhangzott 2014. dec. 19-én a Főv. Örmény Klubban)

Vastaps Puskás Eszternek a X. Nemzetiségi Gálán

A Nemzeti Művelődési Intézet jogelődje 2005-ben *Pro Cultura Minoritatum Hungariae* díjat alapított, amelyet olyan Magyarországon élő nemzetiséghez tartozó személyek és szervezetek kaphatnak, akik és amelyek kiemelkedő tevékenységet végeznek a magyarországi kisebbségek kulturális örökségének megtartásáért, fejlesztésért, és tevékenységükkel hozzájárulnak a Kárpát-medence népeinek együttéléséhez. A kezdeményezésből hagyomány lett, és az elismerést évről évre a Kisebbségek Napja alkalmából rendezett

Nemzetiségi Gálán adják át. A díj jubileuma alkalmából a Nemzeti Művelődési Intézet főigazgatója idén tíz díjat adományozott 2014. december 7-én, a Budai Vígadóban.

A X. Nemzetiségi Gálán a Pro Cultura Minoritatum Hungariae elismerés bilevelét, az összetartozás szimbólumát formázó emléklakettet és a díszoklevelet a gereszlaki német hagyományőrző Babavarró Kör, az autentikus beás cigány zenét játszó Fláre Beás Együttes, a Kariatidák Görög-Magyar Nők

Kulturális Egyesület, a Mohácsi Sokácok Olvasóköre, a hagyományos sváb zenét játszó paksi Roger Schilling Blasskapelle együttes, a közszolgálati televízióban 1994 óta látható Rondó nemzetiségi magazin, Szukics Marianna népművelő, irodalom és szlovén nyelv szakos általános iskolai tanár, Szabó Péter táncos, román nemzetiségi Hagyományörző, az Eleki Nemzetiségi Néptánc Együttes alapítója, Aszódi Csaba András, a szlovák Zöldkoszorú „Zeleny Veniec” Hagyományörző Egyesület alapítója és Sutarski Konrád Bogumil költő, műfordító, kisebbségi politikus, a magyarországi Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat háromszor megválasztott elnöke vehette át.

Vastaps volt a jutalma a gálaműsor résztvevőinek, ahol a horvátokat a Mohácsi Nemzetiségi Néptánc együttes, a szlovéneket a Szentgotthárdi Kamarakórus, az ukránokat Bernáth Ferenc gitárművész, a görögöket a Kariatidák kórus, az örményeket Puskás Eszter énekművész örmény népdalokkal, a németeket a Roger Schilling Blasskapelle fúvószenekar, a szerbeket a Bánát Néptánc együttes, a bolgárokat pedig a Martenica néptánc együttes képviselte. Fellépett még az Eleki Román Hagyományörző Tánc együttes, az Orgován Szlovák Népdalkör, a Fláre Beás Együttes és elhangzott Sutarski Konrád Bogumil verse lengyelül is.

(Béres)

Dobribán Géza

A legsikeresebb magyar szenior atléta

Dobribán Géza erdőmérnök, több mint százszoros Európa-, és világbajnok veterán atléta, a zamárdi Nemzetközi Veterán Atlétikai Balaton Bajnokság elindítója

Gyergyótölgyesen születtem 1926. május 1-én. A jó családi háttér és az adott természeti viszonyok, valamint az akkori telepes rádiók sportközvetítései jó hatással voltak rám. Már 2 éves koromtól kezdve sportolok és 4 éves koromtól versenyzek, írok, olvasok. Iskoláimat Tölgyesen, Marosvásárhelyen kezdtem, Erdély visszaszátolása után Kaposváron folytattam, és Sopronban az Erdőmérnöki Egyetemen fejeztem be. Úgy Vásárhelyen, mint később Kaposváron a Somssich Pál Gimnáziumban már több sportágban is az iskola válogatottja lettem. Az akkori Cserkész- és Levente Egyesület segítette, hogy egyre magasabb szinten versenyezhessek.

Sopronban végül is több sportágat kipróbálva az atlétika mellett döntöttem. Ezt a választást több kiváló eredményem igazolta. Somogyba visszatérve az atlétika mellett több sportág megalapozásában segítettem, Sopronon kívül Barcsan, Nagyatádon és Zamárdiban is edzősködtem.

Az iskolai végzettségemből adódó szakmai munkámat Barcsan, Nagyatádon, Kaposváron és Zamárdiban végeztem. Az igen sokoldalú megbízatásom eredményeként iskolákat, fűrészüzemeket, lakóházakat, gazdasági épületeket, utakat, vasutakat terveztem, építtettem.

Erdőfelügyelőként, majd szakirányítóként rendkívül sok erdőt telepítettem, ahol

magam is aktív kivitelező voltam. Az elcsők között szerveztem meg az erdészeti szakmunkásképző iskolát Középrigócon, Szöcsénypusztán, részt vettem ezek kivitelezésében is. Ez a szakképzés a mai napig is működik, több száz tanulóval.

A szakmai és társadalmi munkámért, az ifjúsági és veterán sport szervezéséért, valamint a kiváló eredményeimért számos kitüntetést kaptam. A Zamárdi Önkormányzat díszpolgársággal, Somogy Megye Közgyűlése pedig a Somogyi Emberekért emlékéremmel jutalmazott. Ám mégis mindig annak örülök a legjobban, amikor tanítványaim visszajelzései pozitívak.

Szeretem a munkámat, és nyugdíjasként még mindig facsemetéket ültetek, erdőt telepítek, mert tudom, hogy ez adja az utókornak az élet egyik legfontosabb feltételét, az oxigént. Szeretem a sportot, annak minden ágát, mert ez teszi az embert egészsé, egészségessé. Minden nap edzek, mert így teljes az életem és így érzem jól magam a bőrömben. Mindennapjaim fő motívója, az emberek, különösen a gyerekek szeretete, tanítása, nevelése az életre és a sport szeretetére. A sok világ-, Európa-bajnokság és olimpia eredménye az életvitelben gyökerezik. Nem iszom, nem dohányzom, semmi ártalmas dologgal nem foglalkozom, csak teszem a dolgom és sportolok.

Mindig az a jelszavam: „*Először önmagad győzd le, hogy mások felett győzedelmeskedni tudjál!*”

A sportban elért eredményeim világon, Európa és veterán olimpiai bajnokságokon: 162 dobogós helyezés, amiből 62 arany, 68 ezüst és 32 bronz. A több mint 300 magyar bajnoki győzelem mellett több ezer hazai és nemzetközi verseny helyezette vagyok.

Köszönöm mindenkinek, akik az eddigi életemben segítettek, így szüleimnek,

családomnak, tanítóimnak, tanárainak és mindazoknak, akik hittek bennem és hitükkel támogattak.

(*Szenior atlétika hírek, 2011. dec. 26.*)

Géza bácsi egy vele készült interjúban azt mondta, hogy „Gyergyótölgyes a világ legszebb faluja. Tiszafát ültettem magáról. Ebből a fából Erdélyben faragnak az emberek”. 2011-ben Géza bácsi már a 86-90 éves korcsoportban versenyzett a hazai versenyeken. Magyarországon több mint 300 bajnoki számban indult. 2011. december 25-én életének 86. évében elhunyt. Hamvait – kívánsága szerint – a gyergyótölgyesi temetőben helyezték örök nyugalomra.

Kiegészítette Bálintné Kovács Júlia

Kátainé Szilvay Ingrid a klubesten

Krajcsír Piroska

Schütz Ödön, a magyarországi armenisztika megújítója

Schütz Ödön professzor, a XX. századi magyarországi armenisztika legendás alakja volt. Ha hazánkban valaki az örmény nyelv, az örmény kultúra iránt érdeklődik, bizonyos, hogy találkozik a nevével. A szerencsés idősebbek személyesen ismerhették, a még sze-

Schütz Ödönt köszöntötte 80. születésnapján Issekutz Sarolta 1996

rencsésebbek pedig – miként e sorok írja – évtizedeken át nemcsak tanítványa, de baráti kapcsolatban is lehettek vele.

Az armenisztika mint tudományág a XVIII. század végén jött létre az orosz és az európai örmény diaszpóra örménylakta központjaiban, az egyetemeken s egyházi intézményekben, miközben az anyaország részekre szakadt, s népe török, illetve perzsa elnyomás alatt sínylődött. Az armenisztika minden olyan tudományágat - nyelvészetet, nyelvtörténetet, történet- és irodalomtudományt, régészetet, néprajzot stb. – magában foglal, amelynek tárgya az örményekre vonatkozik.

A magyarországi örmény kolónia értelmisége - feladatának tekintve múltjának mélyebb megismerését – a XIX. század utolsó harmadában rakta le a magyar nyelvű armenisztika alapjait. Az I. világháború eseményei és a határmódosítások következtében azonban megakadt, majd a II. világháború után teljesen meg is szűnt az ez irányú tudományos munka. Az asszimilált, de számbelileg jelentős erdélyi kolónia az

ország határain kívülre került; az erdélyi és nyugat-örményországi menekültek száma és tudományos lehetőségei pedig nem voltak annyira jelentősek, hogy intézményeket hozzanak létre, tudományos munkákra áldoz-

zanak. Bár akadtak kutatók a két világháború között is, akik könyveket és monográfiákat írtak (Hovhannesian Eghia, Korbuly Domokos), de – minden erényük mellett – munkáikon érződik a megfelelő tudományos képzettség hiánya.

A magyarországi armenisztika 1945 utáni reneszánsza egyértelműen Schütz Ödön nevéhez köthető.

Schütz 1916-ban Budapesten született egy polgári családban. Abba a híres Fasori Evangélikus Gimnáziumba járt, amely sok későbbi tudóst, köztük két Nobel-díjast bocsátott útjára a falai közül. A középiskola elvégzése után a bölcsészettudományok iránt érzett vonzódást, így a Pázmány Péter Tudományegyetem német-magyar szakára iratkozott be. Gombocz Zoltán és Zsirai Miklós és más nagyságok tanították. A Ménési úti Eötvös-kollégium, a híres szellemi műhely szemináriumait is látogatta, erre ugyanis a nem bentlakó budapesti diákoknak is lehetőségük volt. Ez a francia mintára szervezett, liberális szellemű, magas tanulmányi követelményeket támaztó intézmény

a diákok szabad, de fegyelmezett – a kötelező oktatáson túl is elkötelezett – önképző, ön-nevelő közössége volt. Schütz Ödön a magyar és a finnugor nyelvészet-hez vonzódott. A bolgár-török jövevényszavak kutatása vezette el a török-kipcsak nyelvhez, s tanárai: Németh Gyula turkológus és Ligeti Lajos altajista biztatására kezdte vizsgálni a besenyők, valamint a kunok történetét.

Kutatásai közben érdekes anyagok: kipcsak nyelven, de ismeretlen betűkkel írt dokumentumok kerültek a kezébe. Ezek keltették fel a figyelmét, s fordították az örmény ábécéjéhez. Így került az örmény nyelv, majd az örmény történelem és kultúra vonzókörébe. Az örménység évszázadai során nem volt ritkaság a nyelvcsere, vagy nyelvváltás. A török fennhatóság alatt élő örmények csoportjai is nemegyszer elhagyták az anyanyelvüket, ám írást, ábécéjüket akkor sem feledték. (Nemcsak kipcsak, de más török nyelvű, örmény írással készült dokumentumok is előkerültek már.)

1942-45 között Schütznek is katonai szolgálatot kellett teljesítenie. A világháború után főleg fordításból tartotta el magát és családját. Latinul, németül, angolul, franciául, olaszul, oroszul írt és beszélt. (Később a keleti nyelvekben is ott-honosan mozgott.) 1949-től a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének külső munkatársa volt. 1969-ben hivatalosan is csatlakozott az ELTE Belső-Ázsiai Tanszéke mellett működő altajisztikai kutatócsoporthoz, amely mindvégig keretelt adott kutatásainak, nyelvtanítói tevékenységének.

Az örmény nyelvet 1957-től egészen haláláig tanította az egyetemen. 1957-ben a Magyar Könyvszemlében jelent meg örményeket érintő első tudományos cikke

(„*Misztótfalusi Kis Miklós szolgálatait az örményeknek*”). A hatvanas években már nemzetközileg is elismert armenológus volt, úgy a keleti, mint a nyugati örmény tudományos intézményekkel jó kapcsolatot ápolt. Hosszabb ideig tanított a bloomingtoni Indiana Egyetemen (USA). Akkor került személyes kapcsolatba a nyugati örmény diaszpóra kiemelkedő képviselőjével, köztük Róbert Gulbenkiannal, a leg-rangosabb örmény alapítvány elnökével.

1968-ban, amikor a magyar és örmény akadémia között közvetlen együttműködési kapcsolat jött létre, Schütz Ödönnek nagy szerepe volt abban, hogy ez az együttműködés tartalommal telt meg, 1995-ben pedig épp az ő szorgalmazására újították meg a szerződést. E kapcsolat eredményeképpen jött létre az a kétnyelvűnek tervezett tudományos cikkgyűjtemény, ami – örmény és magyar kutatók bevonásával – a közös kutatási területek feltérképezését, népeink művelődéstörténetének érintkezési pontjainak feltárását szolgálta. A *Haj-hungarakan patmakan yev mshakutayin patmutjunic* (Az örmény-magyar történelmi és kulturális kapcsolatok történetéből) című kiadvány 1983-ban végül sajnos csak örményül jelent meg a jereváni Akadémiai Kiadó gondozásában. Az erdélyi örmény kolónia történetét feldolgozó tanulmányok gazdagították az anyaországi történetírást. Schütz Ödön a könyvben a XIII. századi magyarországi örmény kolónia, az esztergomi Terra Armenorum és a kilikiai királyság közötti kapcsolatokat tárta fel. Kutatási területe főként a XI-XVII. századi örmény diaszpóra és a kilikiai örmény államra vonatkoztak, de kutatta és publikálta a Magyarországon fellelhető örmény, illetve örmény vonatkozású anyagokat, dokumentumokat, kéziratokat is.

Számtalan nemzetközi kongresszuson vett részt, cikkei világnyelveken jelentek meg. Kapcsolatépítése és kapcsolattartása példaértékű volt azokban az években, amikor nem volt még elektronikus levelezés, s egyéb internetes lehetőség. Íróasztalán állt régimódi Remington írógépe, melyen nemcsak tudományos munkáit, de évi ezres nagyságrendű levelezését is gépelte. Még kórházi ágyán is írt leveleket, érdeklődött mások munkái felől.

Évtizedeken át szoros kapcsolatban volt az Örmény Tudományos Akadémiával. 1986-ban a hetvenedik születésnapjára a jereváni Akadémiai Kiadó összes műveinek bibliográfiájával kedveskedett – az 1980-ban a tudományok doktora címet elnyert – Schütz Ödönnek. 1990-ben megválasztották az Örmény Tudományos Akadémia külső tagjának, de az American Oriental Society és a Türk Dil Kurumu is tagjai között tudhatta. Embersége és tudományos munkássága tette képessé arra, hogy kiegyensúlyozott kapcsolatot tartson ezekkel az intézményekkel. Akadémiai doktori értekezését 1992-ben Az armenisztika jelentősége és a magyar keletkutatás címmel védte meg.

A nyolcvanadik születésnapját az Örmény Akadémia a tiszteletére rendezett tanácskozással ünnepelte. A budapesti Országházban is abban az évben, 1996-ban vehette át a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjét. Magyarországi barátai, kollégái és a nemzetközi tudományos élet képviselői szintén erre a jeles évfordulóra állították össze műveinek bibliográfiáját, mely az Acta Orientalia 50. köteteként 1997-ben jelent meg. Újranyomott cikkgyűjteményét ugyanabban az évben adták ki Bloomingtonban.

1997-ben neki ítélték a nyugati örmény diaszpóra legrangosabb kitüntetését,

a Garbis Papazian-díjat Ezt az elismerést az azóta elhunyt Garbis Papazian 1988-ban alapította azon nem örmény származású tudósok és más értelmiségiek számára, akik az örmény kultúra, történelem, vagy az „örmény kérdés” (az 1915-ös népirtás) témakörében kiemelkedően eredményes publikációs tevékenységet folytattak. Az ünnepélyes díjátadóra Amerikából, Franciaországból, Olaszországból és Ausztriából érkeztek rangos közéleti és tudós személyiségek Budapestre.

A Közép-Európai Egyetemen 1997-ben Schütz szorgalmazására szervezték meg a nagyszabású kaukázológiai konferenciát, melynek örmény, amerikai, olasz, osztrák, grúz és magyar előadói voltak.

Schütz Ödön tudományos tevékenysége szerteágazó volt, érdeklődési területe a nyelvészetől a történettudományon keresztül a keletkutatásig ívelt. Az armenisztika kutatási területeinek csak egy szelete volt. Tájékozottságát, széles látókörét bizonyítja, hogy akár tanítványai, akár tudós pályatársai keresték meg kérdéseikkel, mindig tudott segíteni, irányt mutatni, még könyveit is szívesen adta kölcsön.

Az a környezet, amelyben élt, a régi polgári világ értelmiségének életterét idézte. A látogatót lakása előszobájában mennyezetig érő könyvszekrények fogadták, de a könyvek sora a többi helyiségben is folytatódott. Mindenütt könyvek! A padlón is oszlopba rakva, az asztalokon, az ülőalkalmatosságokon szerteszét. A kötetek gerincén magyar, angol, francia, orosz, örmény, török és arab írással hirdették a tartalmukat.

Schütz Ödön kivételes emberi nagyságát bizonyítja az a tény is, hogy rendkívül értékes könyvtárát végrendeletében az ELTE Belső-Ázsiai Tanszékére

hagyományozta. Arra a tanszékre, amelynek létrehozásában részt vett, és ahol egy armenisztikai kutatóközpont alapítását is tervezte. Ez a gyűjtemény több mint hat-ezer kötetet és tekintélyes mennyiségű kéziratanyagot tartalmaz. A kiadványok mintegy 60%-a örmény nyelvű, 40%-a más, főleg orosz, angol, francia, török és perzsa armenisztikai tárgyú publikáció.

Schütz Ödön munkáiból egyetlen, a magyarországi armenisztika számára kulcsfontosságú kötetet kell kiemelnünk: az 1995-ben megjelent Hajk és Bél harca című irodalmi antológiát. A kötet A régi örmény irodalom kincsestára I. címet viseli, és az örmény ókor-középkor irodalmának századait tekinti át. Schütz nemcsak a bevezető történeti-kultúrtörténeti fejezeteket írta, hanem válogatta, nemegyszer fordította is az irodalmi szemelvényeket. A kötet az ősi örmény krónikák, az egyházi irodalom, valamint a népköltészet és műköltészet segítségével kalauzolja végig az olvasót a XIX. századig, teljes képet rajzolva az örmény irodalom történetéről, műfajairól.

Azt tervezte, hogy a második kötetben Movszesz Khorenaci V. századi krónikáját (Nagy-Örményország története) teszi

közzé a saját fordításában, jegyzetekkel és történeti esszével kiegészítve. Sajnos ez a terve már nem valósulhatott meg, miképp torzó maradt több kiadandó tanulmánya, esszéje is. Schütz professzor ugyanis már nem érthette meg a nyolcvanötödik születésnapját, 1999-ben elhalálozott.

A magyarországi armenisztika legnagyobb alakja távozott vele a tudományos életből. Fájó úr maradt utána; napjainkban is hiányzik az a mély tudományos felkészültség, az a széles körű ismeret, ami szemléletének egyik fő jellemzője, kutatásainak erős alapja volt. Hiányzik szerénysége, jósága, embersége is. Ő soha nem tolakodott az első sorba, hagyott – sőt segített – másokat is érvényesülni. Tanítványai sorát figyelemmel kísérte; ha kellett, tanácsot adott, ha kellett, ajánlólevelekkel támogatta jövőjük alakulását. Kezdeményezései mögött sosem volt hátsó, önös szándék.

Minden tettel mindig a tudomány ügyét, előrehaladását kívánta szolgálni. Akik ismerték, szerették, azok tudják: halálával felmérhetetlen veszteség érte a magyar armenisztikát.

(Megjelent: *Barátság Kulturális és Közéleti folyóirat*, 2014. november 15.)

Hirdetés

Vass Erika vagyok, Szentendrén a Szabadtéri Néprajzi Múzeumban dolgozom néprajzkutatóként, és a leendő Erdély épületegyüttes vezetője vagyok.

Az elmúlt években Erdély több pontján bontottunk le épületeket, melyeket Szentendrén fogunk felépíteni és berendezni. Terveink között szerepel egy történeti kiállítás is, amiben fontos elem lesz az erdélyi örmények történetének és kultúrájának bemutatása. Azért keresem Önt, mert a kiállításához olyan tárgyakra lenne szükségünk, melyek által hiteles képet nyújthatunk az örményekről. Amennyiben bárhol lenne eladó tárgy, kérem, értesítsen minket.

Vass Erika (vasserika@gmail.com) Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Szentendre

Prof. Dr. Garda Dezső (Babes-Bolyai Tudományegyetem-Kolozsvár/Románia)

A gyergyószentmiklósi kompánia és a Mercantile Fórum: az örmény önkormányzatiság alapintézménye 2. rész

1763. decemberéig közigazgatási szempontból Gyergyószentmiklóson két közösség létezett: a székely és az örmény közösség. Az örmény bírónak és közösségnek csupán annyival volt kevesebb a hatásköre a székelyénél, hogy nem foglalkozhatott gyilkossági ügyekkel. Mindkettőnek azonban külön bírója, nótáriusa és esküdtjei voltak és jogkörük kiterjedt közösségük minden tagjának a védelmére. A székely határhozredek felállítását követően három közösség jött létre a Gyergyószentmiklóson: a katonaközösség, a provincialista közösség és az örmény közösség. Mindhárom közösség feladatköre külön-külön a közösségek érdeke és jogvédelmét szolgálta.

Az 1726. január 28-29-i széki határozatokban megfogalmazott a gyergyószentmiklósi örmény közösségre vonatkozó tiltások az örménységgel kapcsolatban bármennyire is korlátozóak voltak, mégsem érintették az örménység önkormányzatiságát. Az örmény bíró, az esküdték, az örmény közösség többi tagjai a továbbiakban is maguk határozták meg a kompánia mindennapi életét, melybe senkinek sem engedtek beleszólást. Sőt, az 1734. április 6-i, majd az 1754. április 22-i határozatok jelezték, hogy a közösség vezetői továbbra is becsülettel képviselték az örmény közösség érdekeit.

1746-ig a gyergyószentmiklósi örmény bíró közigazgatási joghatósága alá tartozott Csíkszépvíz és Ebesfalva örmény közössége is. Ettől az időszaktól kezdődően a gyergyószentmiklósi és a csíkszépvízi örmény közösségek az Erzsébetvárosban (Ebesfalva) székelő főbíró joghatósága alá kerültek, de mindhárom település örmény közösségének külön bírója volt és a helyi közösségek önszerveződésén alapult a kereskedők és a kézművesek szervezeti élete is.

Ez az alárendeltségi viszony csak látványos volt, amint az egy 1793-ból származó, a Guberniumhoz címzett levélből is kiderült. A gyergyószentmiklósi örmény közösség levelében ugyanis arról olvashatunk, hogy a Békény menti 1746-1793 közötti időszakban kereskedésük gyakorlása során, éltek az Erzsébetvárosiaknak adományozott kiváltságokkal. Sőt, attól féltek, hogy az erzsébetvárosi főbíró joghatóságának megszűnése hátrányos helyzetbe fogja kényszeríteni őket a székely széki hatóságokkal szemben. Ilyen irányú kéréseiket a gyergyószentmiklósi örmény közösség vezetői 1790. szeptember 6-i kérésükben fogalmazták meg. A Királyi Fő Igazgató Tanács 1790. december 6-i 1884-es számú válaszában a következőképpen utasította vissza a gyergyószentmiklósi örmények

kérését: „A Királyi Fő Igazgató Tanács most is azon végezésiben, mely ezen esztendőben Szent Mihály havának 6-án 1390-ik szám alatt hozatott és az esedzőknek tudokra adatott állandóul megmaradván, az esedzők annak követésére utasítottak.”

A gyergyószentmiklósiaknak a Guberniumhoz címzett levele és az arra adott válasz-resolúció jelzi, hogy a gyergyószentmiklósiak kiváltságlevél formájában próbálták megőrizni azokat a privilégiumaikat, melyekkel az Erzsébetvárosiakkal való viszonyaikkal rendelkeztek kereskedelmi tevékenységük során. Sőt, 1794-ben megpróbálták szabad királyi jogállást szerezni.

1793 után a gyergyószentmiklósi és a csíkszépvízi örmény közösségek véglegesen elszakadtak Ebesfalvától és Csík-Gyergyó- és Kászonszék joghatósága alá kerültek. Mivel számukra az új helyzet autonómiájuk és önszerveződésük megcsonkítását jelentette, jogi helyzetük tisztázása érdekében 1790. és 1793. közötti időszakban számos memóriumot fogalmaztak meg a széki intézményektől független, az örmény kereskedők védelmét szolgáló szerveződés létrehozása érdekében. Folyamodványaiknak köszönhetően született meg 1796-ban a gyergyószentmiklósi és a csíkszépvízi örménységnek egyik legfontosabb szervezete a Kereskedelmi Törvényszék, más néven a Mercantile Fórum. Ennek létrejöttéről a gyergyói örmények az erdélyi Országgyűléshez 1842-ben írt kérelemlevelükben a következőképpen fogalmaztak: „Gyergyó Szent Miklóson és Szépvízen eleink régen meg telepedvén két társaságot formáltak, és ditsekedés nélkül mondhattuk, szorgalmatos kereskedés által, az hazának előmenetelére és

hasznára törekedtek erre nézve a társaságoknak arra is iparkodni kellett, hogy hitteleket fel tartsák és az ez ellen szegült akadályok felyül haladhatására a kereskedési tárgyak felett az igazság ki szolgáltatását magok gyakorolhassák, innen 1794-be(n) Eő Felségéhez folyamodván magok, mind Gyergyó Szent Miklóson, mind Szépvízen a szék hatóságától nem függő, külön kereskedői *Itélő széket* eszközöltek, s kérések sem a törvény ellen nem lévén, sem a szék hatóságának sérelmére nem tzeolván 1796-ba szeptember 16-án Eő Felsége méltóztatott kegyelmesen a kereskedő *Itélő széket*, és tárgyaít meghatározni, s e szerint a Társaságok a kereskedés feletti tárgyakra nézve használják is Eő Felségének kegyelmes engedményét ...”

A katonai parancsnokság és a székely székek vezetői 1811-ben megpróbálták alárendelni és jogaikban korlátozni a Mercantile Fórumot. Ezért az örmény Kereskedelmi Törvényszék bírójára és szenátoraira az erdélyi országgyűléshez fordultak autonómiájuk és kiváltságaik biztosítása érdekében. Az erdélyi törvényhozó gyűlés 1811-ben megerősítette a gyergyószentmiklósi és a csíkszépvízi örmény kereskedői székek jogkörét.

1838-tól kezdődően ismét veszélybe került a gyergyószentmiklósi és a csíkszépvízi kereskedői székek jövője. A Mercantile Fórum vezetői intézményük megmentése céljából ismét kénytelenek voltak az „ország rendeihez” fordulni.

A gyergyószentmiklósi örmények az országgyűléshez való folyamodásuk előtt egyeztettek a csíkszépvízi örményekkel. A Kapdebő Jenő nótárius által 1842. március 15-én megfogalmazott, a csíkszépvízi Mercantile Fórumhoz címzett levelében a gyergyószentmiklósiak biztosok

küldését kérték Szentmiklósról a két közösség közös álláspontjának a kialakítása ügyében. A csíki örmény közösséghez intézett levelük a két communitas összefogását jelképezi közös érdekeik fenntartása érdekében. Ezzel párhuzamosan Kolozsváron megkeresték azokat az összekötő embereket, akiknek meghatározó szerepük lehetett a Privilegium-Levél megerősítésében. A magukat „köteles baráti atyafiai” néven aláíró személyek hasznos tanácsokkal szolgáltak a Mercantile Fórumnak.

A Kolozsvárról érkező tanács szellemében (valószínűleg a Fő Igazgató Tanácstól kapták a javaslatot) a gyergyószentmiklósi Mercantile Forum vezetősége először a főkirálybíróhoz, majd Csík-, Gyergyó- és Kászonszék rendjeihez fordult támogatásért a kiváltságlevél megerősítése érdekében.

Miután minden szinten és minden irányban megtették diplomáciai lépéseiket, az örmény Kereskedői Szék hivatalosan is elküldte a Privilegium megerősítésére szolgáló kérését Erdélyország rendjeihez. Kiváltságaik megerősítését szolgáló évről-évre a következő volt: „... magunkot haza szolgálainak tartjuk, s ehhez képest buzgó és bizodalmas könyörgésünkkel jelenünk meg a Méltóságos Ország Rendei előtt, és esdeklünk méltóztasanak Eő Felsége Szentséges akarattal amit B alatt meg újít(ani) meg egyezőleg országos végzés szerint is társaságainknak a Kereskedői Ítéző Széket meg hagyni, és erre is Eő Felségének meg egyezését meg nyerni: mert mindamellert is hogy a Tekéntetes Széknek később adott meg egyezésével az ellent mondás el enyészett, azokat az időnek mostani szelleme se tekintint helyeseknek: ugyanis hogy Eő Felségének kegyelmével vissza éltek volna, a társaságok csak egyoldalú feltételt nem

lehet példával meg bizonyítani.....

Az el származást és telepedést se lehet ellenkezőül fel venni, mivel sehult a törvény nem szorittya meg, hogy bizonyos társaság magának külön Ítéző Széket ne nyerhessen. Így születtek a királyi, s mezővárosok, s benne az Ítéző Székek.

A nemzetiségből következtetett kedvezés is ideális mert ha ez meg állíttatik Erdélybe egy Ítéző Szék se létezhet, tudni való is, hogy a bíró mindenkor a törvények szerint köteles ítélni, de nem is lehet a Kereskedői Széket úgy tekinteni, hogy valakit szabadon el nyomhasson, mivel van felsőbb meg vizsgáló Ítéző Szék a Felséges Királyi Fő Igazgató Tanács, de az se változhatatlan régula, hogy a székel az örmény Fórumon nem perelhetne mert jelenleg is mikor az Méltóságos örmény(nyel) perel egyéb aránt az efféle kereskedési tárgyak felett a széken se perel, hanem az Ezred Fórumán személyes perekben határozatván az adósság felettiék, s éppég ebből is szükséges a Kereskedői Széket meg állítani, mivel ennek Törvényes állásába mindenki személy válogatás nélkül ki kötheti ezen Ítéző Széket, és még csak a rendes Ítéző Szék részéről öszve ül igazsága ki szolgáltatik, ugyanis fel véve a mostani perlekedés rendgyével járó akadályokat és szertartásokat míg csak az öszve felelgetés foly a kereskedőt a veszedelem nyakon üti ha nem emlityük is tudva vagyon a Nemes Rendek előtt, hogy a tiszta zálog és adósság felett szoros törvények vadnak, mégis évek kellenek a rendes Ítéző Széken a végrehajtásig, bár folyanak.”

A gyergyószentmiklósi örmények érvei oly meggyőzőek voltak, hogy az országgyűlés tagjai ismét megerősítették a kereskedői szék jogkörét.

A Kereskedői Szék, a kompániához

viszonyítva az örmény önkormányzatiság magasabb szintjét jelentette, az országgyűlés által megszavazott és az uralkodó által megerősített kiváltságlevélnek köszönhetően. A Mercantile Fórum a privilegiumlevéllel azonban nem szüntette meg a kompániát. A kompánia mellett a céhek és a társulatok is megtarthatták önkormányzatiságuk legtöbb elemét az örmény közösségen belül. Ennek ellenére közgazdasági és jogi szempontból alá voltak rendelve a Kereskedői Széknek.

A gyergyószentmiklósi örménységnek az 1848-1849-es évi szabadságharc küzdelmeiben való részvétele a Mercantile Fórumnak a Habsburg hatóságok általi hallgatóságos megszüntetéséhez vezetett. A bécsi kormánykörök és az erdélyi kormányhatóság ugyanis nem tettek mást, csak nem újították meg a korábbi

kiváltságleveleket. A Bach korszaktól kezdődően a Gyergyószentmiklósról vonatkozó forrásaink nem tettek említést sem az örmény kompániáról, sem a kereskedői székről. Az örmény önkormányzatiság megszüntetése részben az örmények kivándorlásához, másrészt pedig a székelységre való beolvadásához vezetett. Mindez nemcsak a gyergyószentmiklósi örménységre volt jellemző, hanem az erzsébetvárosi és a szamosújvári közösségekre is. Az erdélyi örmény közösségek sorsa azt bizonyítja, hogy autonómia nélkül egyetlen nép sem képes hosszú távon fennmaradni.

(Elhangzott az Örmény Kultúra Napján, az Együttélési modellek a történelmi Erdélyben c. konferencián, a marosvásárhelyi Kultúrpalota kistermében, 2014. október 11-én.)

Örmény bűnbánat – február

„Mindenható örök Isten, kérünk, engedd el és bocsásd meg bűneinket, akik Hozzád kiáltunk ... Legyen az üdvösség gyógyszer azok számára, akik istenfélelemmel hívják segítségül szent nevedet és megbocsátásra kész hatalmad előtt leborulva bánják bűneiket! ...”

A latin szertartásban hamuval kenik meg a hívek homlokát a nagyböjt kezdetén. A hamu az előző év virágvasárnapján szentelt barkák hamuja. Az Ószövetségben a fejre szórt hamu a bűnbánat és a gyász jelképe-kifejezése. A hamvazkodást az örmény katolikus egyház is gyakorolja (római katolikus – latin – hatásra). Az idézet a hamuszentelési szertartásból való, bűnbánati ima. Nagyböjt elején gondoljunk arra, hogy mit is kellene tennünk a bűnbánat terén!

dr. Sasvári László

A Napkút Kiadó a Cédrus Művészeti Alapítvány megbízásából évente tízszer jelenteti meg Napút folyóiratát. A XVI. évfolyam 10. számát Napút évkönyv 2015 megnevezéssel a 70. életévét betöltő jeles hetveneseknek szenteli (mint minden évben), most 88 általuk méltónak talált jeles személynek az irodalom, művészetek, környezet terén. Ebben az összeállításban jelent meg Issekutz Sarolta is, aki nagy elismerésnek tekintette, hogy híres művészek, közéleti emberek közé beválasztották, s etnológusként elismerik tevékenységét. Az évkönyv ünnepi bemutatójára december 22-én került sor az Óbudai Társaskörben műsoros est keretében. A házigazda Szondi György, a moderátor Tarján Tamás és Horváth Kornél ütőhangszeres előadóművész közreműködésével remek hangulatú esten vehettek részt a jeles hetvenesek és meghívott barátaik, rokonaik, akik maguk is hozzá adták néhány perces rögtönzött előadásukat, kiragadva életművükből. Utána fogadás és személyes ismerkedések, beszélgetések tették még emlékezetesebbé az estet. Az évkönyvben megjelent életrajzot az alábbiakban közöljük.

M

Issekutz Sarolta

ügyvéd, etnológus (Nova, 1945. augusztus 5.)

Ma az a megtiszteltetés ért, hogy a metróban a jegyemet kérte tőlem a jegyellenőr. Amikor a koromat elárultam, nem hitte el. Én pedig egy jót nevettem és hirtelen elmúlt a fáradságom. Úgy látszik, hogy az elmúlt 20 évben, amely alatt többet éltem meg, mint szokásos, egy kicsit konzerválódtam.

Erdélyből a II. vh. alatt elmenekült magyar-örmény-székely családból származom, amely konzervatív, keresztény, polgári értékrend mentén élte életét és nevelte 2 gyermekét. Már a világra jövelemmel hoztam magammal Erdély szeretetét, a magyarörmény- és székely sors és kultúra iránti fogékonyságomat, mély magyarságtudatomat. Édesapám kolozsvári bírónaként Budapesten a Kúria, majd a Legfelsőbb Bíróság legfiatalabb bírója volt, igen nagy tudású, elismert ember, akit egyik napról a másikra B listáztak majd klerikális beállítottsága miatt kitették állásából. Évek múlva sikerült csak ügyvédként folytatni tevékenységét

az emberek szolgálatára, mindenki által megbecsülten. Mellette már középiskolás koromban megismerkedtem az ügyvédi hivatás alapjaival. A Táncsics Mihály Gimnáziumban nagyszerű erdélyi tanárok készítettek fel az életre, amelyhez az állékonyságot a sokéves úszósportgyakorlással biztosítottam magamnak. Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi karán végeztem 1968-ban, majd az abszolutórium után rögtön a mélyvízbe dobtak, gyakornokként, majd jelöltként – helyettesítve beteg édesapámat – a román-magyar jogsegélyegyezmény alapján képviseltem a romániai magyarokat a magyarországi vagyoni jogi ügyekben, amelyet teljes jogú képviselőként 1974-ben vettem át, egyedülként az országban.

41 évig munkaközösségi, majd magánügyvédként tevékenykedtem igen nagy odaadással. Soha nem adtam fel az igazságba vetett hitemet és azért a végsőikig

kiálltam. Az ügyvédi hivatásomat csak egy még nagyobb kihívás, a hazai örmény nemzetiség képviselője, a több ezer éves örmény kultúra gazdagsága tudta elhalványítani, amikor 1994-ben megszerveztem a hazai örmény nemzetiség önkormányzatait helyi, országos és fővárosi szinten. Azóta 5 ciklus telt el, 20 éve elnökként vezetem a Bp. Főv. II. kerületi Örmény Önkormányzatot és a Fővárosi Örmény

Önkormányzatot, de voltam az országos testület elnökhelyettese is. A gyerekkorom óta tudatosult örmény származásom, amely után fiatalként még Örményországban is kutattam magán-turistaként (!) és a több ezer éves örmény

kultúra nem hagyott nyugodni. 1997-ben megalapítottam az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületet, a Fővárosi Örmény Klubot, elindítottam az Erdélyi Örmény Múzeum könyvsorozatot, az örmény gyökerű közösség felélesztése és összefogása, a magyar-örmény, az örmény kultúra felkutatása, megmentése, bemutatása céljából. XVIII. évfolyamát fejezi be az Erdélyi Örmény Gyökerek kulturális és információs havilapunk, amelynek eleinte írója, szerkesztője és nyomtatója is voltam, nemcsak kiadója, s amely ingyenesen jut el a közösség tagjaihoz itthon és otthon Erdélyben, valamint a közgyűjteményekhez 1250 példányban. Lapunk sok más örmény kulturális információval együtt olvasható a www.magyarormeny.hu honlapunkon is. 28 kiállítást rendeztem és 21 könyvet adtam ki az

örmény kultúra egy-egy szeletét bemutatóval. Legfontosabbnak tartottam, hogy a Trianon és a II. vh., majd az 50-es évek közösségellenes politikája miatt szétszárkított erdélyi örmény közösségek, családok Magyarországon megtelepedett tagjainak közösséget – klubot hoztak létre az elvesztett szülőföld és erdélyi örmény közösségei pótlására. Az 1996 óta folyamatosan működő havi klubdelutánok és

kulturális programjai népszerűsége bizonyítja a döntés helyességét. Ugyanígy a 17 éve szervezett Barangolások őseink földjén sikeres kirándulásai a szülőföldre, erdélyi örmény találkozókkal fűszerezve. Genealógiai kutatások, kulturális

műsorok, örmény kultúra hetek, nemzetközi konferenciák szervezése, filmek bemutatása, könyvek írása/szerkesztése - kiadása, könyvbemutatók szervezése, az örmény katolikus hitélet népszerűsítése és támogatása, Erdélyben további civil szervezetek létrehozása és összefogása, épített kulturális örökségünk megmentése (temetők, templomok, emlékhelyek) sokirányú és sokrétű munkáját végzem a hazai magyarörmény közösség és a határon kívül élő közösségeink érdekében. Emellett természetesen a szervezetek vezetését is ellátom a magyarörmény közösség érdekvédelmével együtt.

Büszke vagyok arra, hogy bárhol hazánkban, vagy a határon túl, ha a magyarörmény kultúráról esik szó, megemlíti nevemet, számon tartanak. A már hamvadó magyarörmény identitást sikerült felszítanom a közösség tagjaiban.

Örömmel tölt el, hogy a *Családmese* sorozatban 2006-ban bemutatott az Issekutz családot, Kiss Ernő altábornagy aradi vértanú nagybátyámtól kezdve, Dr. Issekutz Béla akadémikuson keresztül napjainkig. 2007-ben a Pro

Cultura Minoritatum Hungariae (Magyar Művelődési Intézet) kisebbségi díját kapta meg az általam vezetett Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület, majd 2011-ben a Kisebbségekért Díj Hazai Kisebbségekért Tagozata állami elismerésben részesítettek. 2013-ban felkértek egy portréfilmben való szereplésre is. A legnagyobb eredményemnek azt tartom, hogy 17 év küzdelmem után sikerült az új nemzetiségek jogairól szóló törvényben

Balról Horváth Kornél ütőhangszeres előadóművész és Tarján Tamás irodalomtörténész, író

elismertetni ahazai örménység magyar anyanyelvűségét is, miután a 350 évvel ezelőtt a Kárpát-medencébe betelepült őseinknél a nyelvvesztés törvényszerű volt.

Mindezeket nem tudtam volna elérni, megvalósítani, ha nem állt volna mellettem 43 éve férjem, Balogh Jenő és gyermekeim, unokáim.

A kitűzött célok csak stabil családi háttérrel vállalhatók és valósíthatók meg, különösen ha a házastárs mindenben segíti e különleges hivatás gyakorlását. Szerencsés voltam és vagyok, ráadásul az erdélyi örmény kultu-

rális identitást is át tudtam örökíteni utódaimra, bemutatva annak értékeit. Büszke vagyok arra, hogy elértem a „hetvenes” kitüntetést a hetvenes férjem oldalán.

Tájékoztató

A Fővárosi Örmény Önkormányzat 20 éven keresztül elnöke, dr. Issekutz Sarolta lemondott elnöki megbízatásáról és mandátumáról a 2014. december 9. napján tartott közgyűlésen a 2014. október 12-én életbelépett összeférhetetlenség jogszabály miatt. A közgyűlés Esztergály Zsófia Zita képviselőt elnöknek megválasztotta. A megüresedett mandátumot Szücs Enikő volt fővárosi képviselő szerezte meg.

dr. Issekutz Sarolta a II. ker. ÖÖ elnökeként, valamint az Országos Örmény Önkormányzatban, mint az EÖGYKE frakcióvezetője folytatja további munkáját a magyarörmény közösség érdekében..

Fővárosi Örmény Önkormányzat és az Országos Örmény Önkormányzat EÖGYKE Frakció

Gyarmati Béla

Örmény arcképek – Temesvári Liza (5. rész)

Az örmény arcképekkel egykori örmény elődeim közül némelyeknek máig fennmaradt arcképét – a rendszerint olajportrét – mutatom be az Olvasónak. Mindenképp arra biztatom, hogy az elődeiről fennmaradt képeket becsülje meg és kezelje szeretettel, mert ezeknek az érzelmi értéke pótolhatatlan. A sort Temesvári Liza portréjával folytatjuk.

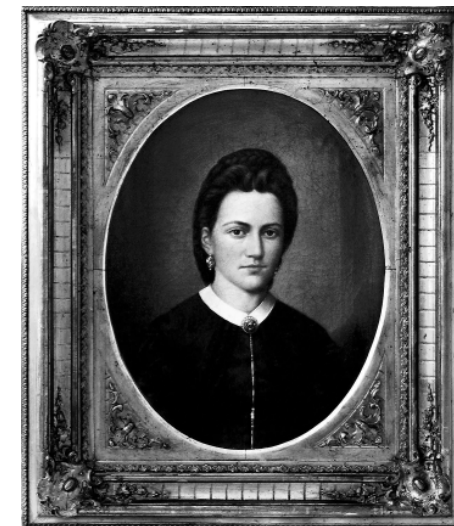
Az ábrázolt személy

Temesvári Erzsébet 1847-ben Brassóban született, az ott élő Temesvári Lukács kereskedő és Zakariás Katalin házasságából, szüleinek harmadik, utolsó gyermekeként. A családban Lizának becézték. Liza 1864 augusztusában a brassói Péter-Pál plébániatemplomban – ugyanott, ahol megkeresztelték – ment feleségül az akkor 38 esztendőes Nuridsán Antal gazdag nagyszzebeni örmény kereskedőhöz. Az ifjú pár Nagyszebenben kezdett önálló életet. A családi fényképalbumban megőrződött egy fénykép, ami az új házasságról készült.

Nuridsán Antal és Temesvári Liza első közös fényképe

Boldog házasságukból három gyermek született: Mária (1866), Antal (1869) és Teréz (1871). Liza azonban a harmadik gyerek születésekor gyermekágyi lázat kapott és rövid szenvedés után meghalt.¹ Az özvegy édesapa 11 esztendőn keresztül egyedül nevelte gyermekeit és egy pillanatra sem tudott megfedkezni élete virágjában elvesztett feleségéről. A házasságuk kezdetén készített fotográfia alapján a gyászoló férj festményt készíttetett a szeretett hitves emlékére.²

Temesvári Liza arcképe

A nagyjából az életnagyságúnak felében megfestett mellportré mintegy 45 cm x 55 cm-es keretben ovális ablakban mutatja Liza asszonyt, alig 25 évesen. Afényképpel való azonosság egészen kiváló. Bár a festményen a ruha anyagának

részletei nem érvényesülnek, de a Liza gallériját díszítő brossnak és az abból függő arany zsinórnak, valamint Liza fülbevalójának ékszer-csillogását a festmény igen hangsúlyosan adja vissza, nyilvánvalóan azért, hogy a vagyonos megrendelőnek a gazdagsága megmutatására való való, vagy feltételezett igényét kielégítse.³

A kép – végig leányágon öröklődve – ma Liza egyik ükunokájánál őrződik, hirdette Liza kedves emlékét.

Lábjegyzet

¹ Temesvári Liza ugyan Nagyszebenben hunyt el és az ottani temetőben búcsúztatták, azonban temetése Brassóban történt. Sírhelyét az 1980-as években az akkori hatalom brutálisan felszámolta.

² 1880-ban azonban Antal szeme fénye, a kis Toni, milliáris tuberkulózisba esett és alig

10 évesen meghalt. Ekkor az apa elgondolkodik azon, hogy 9, illetve 14 esztendő leányainak tán mégiscsak anyára lenne szüksége (így tartja a családi hagyomány), és 56 esztendőskorában másodsor is nőülésre adja a fejét. Az új asszony nem volt más, mint Antal legidősebb lányának, a negyszebeni orsolyitákhoz iskolába járó Mariskának egy csinos iskolatársnője, a Máriánál alig két évvel idősebb (az esküvőkor 18 éves) Woyciechowski Adél. (Adél a korábban bemutatott Lukács Róza legkisebb leánya volt.)

³ Nuridsán Antal második házasságából elsőként született leányának kis testi hibája volt: bicegett. A serdülőkorú leányt atyja állítólag azzal vigasztalta: „sose félj, Irénke, férjhez fogsz menni, mert ami hiányzik a rövidebb lábadból, azt arannyal fogom kipótolni”. Irénke azonban vénleány marad, és a II. világháborúban nyom nélkül eltűnt...

Gyarmati Béla

Örmény arcképek (6. rész) – Temesvári Lukács és Zakariás Katalin

Az örmény arcképekkel nem ismert embereket akarunk bemutatni, hanem egykori örmény elődeink közül némelyeknek máig fennmaradt arcképét szeretnénk megosztani az Olvasókkal. Ezeknek a képeknek a piaci értékét nem ismerjük, azonban érzelmi értékük a számunkra felbecsülhetetlen. A sort Temesvári Lukács és Zakariás Katalin portréjával folytatjuk, akik a korábban bemutatott Temesvári Liza szülei voltak.

Az ábrázolt személyek: Temesvári Lukács és Zakariás Katalin

Temesvári Lukács elődeiről családi

hagyományunk semmit nem jegyzett meg, a vonatkozó szakirodalom¹ alapján ma úgy vélem, hogy a Thorosz–Begidsán–Sztultán „családcsozor” leszármazottjaként e Temesvári Lukács elődei a Begidsánokkal és a Todorokkal közös őseiktől származtak.² Gyergyószentmiklósi kereskedőtársai közül az egyik Sztultán-ős elsőként kezdett rendszeresen az akkor igen távolinak számító Temesvárra járni vásárolni, azóta viseli az ő leszármazottainak egy része a Temesvári nevet. (A Magyarországra áttelepedettek azonban inkább Temesváry alakban szerették írni a nevüket.)

Temesvári Lukács gazdag szín-örmény kereskedőcsaládba született, 1804. évi kereszteleési bejegyzése az gyergyószentmiklósi örmény katolikus anyakönyvben szerepel. A családi emlékezet szerint ő is kereskedő volt, aki valamikor az 1835 és '40 közt vette feleségül Zakariás Katalint.³ Úgy tudjuk, hogy Zakariás Katalin 1821-ben Zakariás István⁴ és Kritsa Mária lányaként „szín-örmény”-ként született, így mindkettőjük portréját „saját jogon”, házastársával együtt mutatjuk meg.⁵

Valószínű, hogy a házaspár később Brassóban élt, hiszen Liza⁶ lányuk Brassóban született és az ottani Péter és Pál templomban volt az esküvője. (Lizán kívül még két gyermekük született: Antal, aki később a brassói kereskedő-társaság elnöke lett, és Anna, férjezett Heintze Lászlóné.) A Temesvári házaspár idős koráról Katalin asszonynak Brassóból a félélárva unokáihoz Nagyszebenbe írott leveleiből a következők szerint tájékozódhatunk. Az 1875 októberi levelében (betűhív helyesírással): „*nagy Tatátok nem aleggjobb egészségnek örvend*”; 1876 február 16-án: „*nem különben ajálom nagy Tatát is imátokba mert a télen mind gyengélkedet oly annyira hogy a házból még nem járt ki...*”, de már a '76 július 20-i levelben: „*kiüllönösön köszönöm a figyelmet a melyet szomorú nagy mamátokra fordítottatok, én nem is gondoltam az idén a cseresnye kompodra, részint bus helyzetem miján, részint a szűk cseresnye miján*”. A „bús helyzet” oka a szeretett férj hosszabb gyengélkedés-betegeskedés után, valamikor 1876 tavaszán-nyárelejen, 72 éves korában történt elhalálózása. Katalin asszony özvegyi bánatát unokáival és vejével folytatott élénk levelezése enyhítette.

A képek

Temesvári Lukács fényképe a családi albumból

Temesvári Lukács portréja

Temesvári Lukácsról fennmaradt egy viszonylag időskori fényképünk. A hasonlóság alapján bizonyosra vehetjük, hogy olajban megfestett és egyik dédunokájánál máig megmaradt közel életnagyságú

mellképe ennek a fényképnek az alapján készült. (A gazdag örmények megengedhették maguknak a festmény-rendelést, de modellt ülni nem volt idejük, vagy kedvük).

A festmény maga mintegy 75 cm x 93 cm, mintegy ¾-es életnagyságú arckép. Szerencsére máig az eredeti, mintegy 105 cm x 122 cm-es, szépen faragott, aranyozott keret díszíti. Sajnos, a festmény készítőjének nevét nem ismerjük, a képen se szignó, se dátum nem látható. A festmény elkészültének időpontját így csak becsülni tudjuk: nem lehetetlen, hogy Liza lányuk halálakor, annak arcképével egy időben készültek el. Temesvári Lukács arcképén még éppen csak kezdődik az őszülés, így talán 60 esztendő körül lehet. Ha ez így lenne, akkor lehet, hogy a festmény Liza lányának férjhez-menetele és hazulról való elköltözése⁷ alkalmával, 1864-ben, vagy nem sokkal azután készülhetett. (Liza 1871-ben meghalt.) Temesvári Lukács gazdagságát – az ünneplő ruháján ragyogó gyöngyös (brilles?) aranygombokon kívül – csak hosszú, vékony, nyakba akasztva viselt arany óralánca és cifra cigarettliszipkája jelzi. (Érdekes, hogy gyűrűt nem viselt!) Arcképe egy árnyalatnyival derűsebbnek – és elegánsabbnak – mutatja, mint a feltételezett minta-fénykép, ami érthető: a fotográf-masina nem tud hízelegni megrendelőjének, de a festőművész igen.

Feleségének, Zakariás Katalinnak a portréja méretben, keretében és a háttérbeli bútor-részleteket illetően tökéletes párja férjének (tehát valószínűleg egyszerre, azonos mestertől készültek), Katalin asszony esetében azonban nem maradt ránk semmiféle „előzmény” fénykép.

Katalin asszony még kora mértékével mérve is igen ájtatos volt és (legálábbis idős korában) tevékeny közösségi életet élt. Alapító tagja volt a brassói

Temesvári Lukácsné Zakariás Katalin portréja

Oltáregyletnek, istápolta a szegényeket. Egy levelében beszámol unokáinak, hogy őt választották az Árva-intézet pénztárnoknoknőjévé. Rendszeresen megírta unokáinak a szentmise időrendjét, hogy azok *vele egy időben* ajánlhassák fel a szentmisét édesanyjuk lelki üdvéért. Nem véletlen, hogy Katalin asszonyt az arcképén is a kezében imakönyvével ábrázolták! Természetes, hogy a festő Katalin asszony fülönfüggőit, karperecét, nyakláncán függő medaillonját és hosszú aranyzsinóron függő fedeles aranyóráját is tökéletes élet-hűséggel ábrázolta.

Katalin asszonnak a portrén ábrázolt ékszerei közül az utódok – a család súlyos megpróbáltatásai ellenére – néhány darabot sikeresen megőriztek egészen 2005-ig, amikor egy gyorskezü betörő minden szóba jöhető értéktárggyal együtt ellopta. (Szerencsére a képek egy másik országban függtek, így azok elkerülték az ékszerek sorsát.)

Temesvári Lukács özvegyéről, Zakariás Katalinról 1881. november 28-i, Mici unokájának írott levele az utolsó híradásunk. Sajnos, nincs pontos adatunk a halála időpontjáról. Valószínűleg férje mellé temették a brassói katolikus temetőben. Ezt a temetőt azonban az 1980-as években az akkori hatóságok brutálisan felszámolták, így mára már ezeknek az elődeinknek sincs meg a sírhelye. Emlékezetük azonban, részben éppen az őket ábrázoló képek révén, tovább él!

Lábjegyzet

- ¹ Száva Tibor-Sándor: Székelyföldi magyarörmény családok, 2012
- ² Ha ez igaz, akkor Temesvári Lukács és a másol bementetett Begidsán Katalin negyedfokú unokatestvérek voltak.
- ³ A családfakutató örömeire Temesvári Lukácsnak István nevű bátyja is egy Zakariás Katalint vett feleségül, aki Lukács feleségének két évvel fiatalabb unokatestvére volt...

⁴ Ez az István a Záchno-Keresztes-Zakariás családcsokor

⁵ Meg kell jegyezni azonban, hogy örmény származásuk dacára – a szétrajzott erdélyi örmények leszármazói túlnyomó többségéhez hasonlóan – ők már teljes mértékben erdélyi magyarok voltak. Katalin asszony a vejével (Nuridsán Antal) és unokáival (Nuridsán Mari és Teri) színmagyarul, habár kevésbé iskolázott helyesírással levelezett. Leszármazottja. A gyergyószentmiklósi Zakariások a legvagyonosabb erdélyi örmény famíliák közé tartoztak: a havasokban hatalmas erdőket és legelőket béreltek, majd jelentős szerepet játszottak a baláni rézbánya 1825-től kezdődő felvirágztatásában is.

⁶ Temesvári Erzsébet, azaz Liza arcképe szintén fennmaradt. Róla egy korábbi közleményben szoltunk.

⁷ Temesvári Liza 1864-ben férjhez ment Nuridsán Antal kereskedőhöz és Nagyszébenbe költözött.

Szemétbe írt történelem

Időszakos kiállítást rendez a Maros Megyei Múzeum *Szemétbe írt történelem. Csiki Márton háza és a régi örmény hétköznapiak* címmel, mely egy nemrégiben előkerült izgalmas leletanyag révén idézi fel a 18–19. század fordulójának marosvásárhelyi mindennapjait. Tavaly nyáron ugyanis váratlan meglepetés érte a Sáros utca 1. szám alatti barokk ház felújításán dolgozó műemlékes szakembereket: az egyik boltzat töltéséből nagy mennyiségű hulladék került elő, melyet az építés idején, 1811 előtt hasznosítottak töltőanyagként. A múzeum Történelmi Osztálya által ebből létrehozott kiállítás sajátos betekintést nyújt a házat építő dúsgazdag örmény kereskedő, Csiki Márton családjának életébe, tárgykultúrájába, íráshasználatába, sőt olvasási szokásaiba is. Mivel a közelmúltban levéltári kutatások tárták fel a Csiki család és a ház rég elfeledett történetét, a kiállítás mindeddig ismeretlen történelmi adatok birtokában mesélhet egy kétszáz éve letűnt világról. A megnyitóra 2014. december 4-én, csütörtökön 17 órától kerül sor a marosvásárhelyi Várban, a Múzeum épületének földszinti kiállítótermeiben. A Maros Megyei Múzeum munkatársai minden érdeklődőt sok szeretettel várnak!

Marosvásárhelyi Örmény-Magyar Kulturális Egyesület via Oxendius Kulturális Társaság

Programajánló

Adománygyűjtés a csángókért

Jótekonysági bált szerveznek csángó magyarokért elkötelezett fiatalok január 24-én este hét órától Budapesten, a Szentháromság téren, a Magyarság Házában. A befolyt összegből a Csángó Rádiót, kultúrát és oktatást kívánják támogatni. A rádiót a moldvai Csíkfaluban élő Lőrincz Cselesztin, mozgássérült fiatalember hozta létre 2009 novemberében azzal a céllal, hogy bemutassa és népszerűsítse a moldvai csángó-magyar kultúrát, és segítsen identitásuk megőrzésében a moldvai és az onnan elszármazott csángóknak. A rádióknak jelenleg egy munkatársa van, s működési nehézségekkel is küzd. A szervezők ezen próbálnak enyhíteni, emellett szeretnék a bevételből a földi sugárzás megvalósításához szükséges infrastruktúrát is megvásárolni, vagy legalább ahhoz hozzájárulni. A jótekonysági bálon fellép Petrás Mária, Berecz István, a Jászsági Népi Együttes, a Petrence Táncgyűttes, Kacsó Hanga Borbála és a Zagyva Banda. A részletekről a balacsangoradioert@gmail.com e-mail címen lehet érdeklődni. (B.A.)

Zeneagapé

2015. január 25.-én a 11 órás örmény katolikus mise (Budapest XI. Orlay u. 6.) után kb. 12 órakor *Kis Levente*, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem másodéves hallgatója játszik klasszikus gitáron.

Műsorát klasszikus, romantikus és XX. századi zeneszerzők műveiből állította össze.

Joaquin Malats: Serenata espanola

Matteo Carcassi: op.60 no.3

Leo Brouwer: Un Dia de Noviembre

Isaac Albeniz: Cadiz

Francisco Tarrega: Lagrima, e-moll etűd, Rosita,

F. Moreno Torroba: Torija

Joao Pernambuco: Sons de Carrilhoes

2015. február 22.-én a 11 órás örmény katolikus mise (Budapest XI. Orlay u. 6.) után kb. 12 órakor szenzációs szórakozást ígérő 3 fiatal művész – unokatestvérek – lép fel az Örmény Katolikus Plébánián a zeneagapén.

Szereplők: *Várallyay Fülöp* zongora, *Várallyay Benedek* gitár, *Várallyay Petra* hegedű.

Műsoron *Chopin* és *Liszt* művek, valamint jazz kompozíciók. Aki eljön, sokáig fog emlékezni erre az élményre.

Nagyon sok érdeklődőt várunk.

Szongoth Gábor szervező

Meghívó

A XII. Kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat tisztelettel meghívja az Olvasókat Hollósy Simon emléktáblájának koszorúzására. Ideje: **2015. február 2. 10 óra**, helye: XII. ker. **Böszörményi út és Hollósy Simon utca sarok**. A néhány perces koszorúzás után a XII. ker. Polgármesteri Hivatal (Böszörményi út 23.) alagsorában *Seremetyeff-Pap János* restaurátor, művészettörténész tart vetítéssel egybekötött előadást.

Mindenkit szeretettel várunk.

Hegedüs Annamária
elnök

Fővárosi Örmény Klub

2015. február 19., csütörtök 17 óra

Pest Megyei Kormányhivatal Nyáry Pál terme, Bp. V. Városház u. 7.

Műsor

Az örmény származású orientalista tudós, *Felvinczi Takács Zoltán*

Murádin Jenő művészettörténész (Kolozsvár) vetített képes előadása

Közreműködik *Horváth Kornél* ütőhangszeres előadóművész (hang, darabuka)

Rendező: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület
Támogató: Budapest Főv. II. ker. Örmény Önkormányzat

Horváth Kornél - Ütőhangszerek

Horváth Kornélt, különleges és egyedi ütéstéchnikájának köszönhetően ma a világ egyik legeredetibb ütőhangszereseiként tartják számon.

Igazán a Trió Stendhal-lal (1987-1993) lett országosan közismert zenész, a trió tagjaként Dész Lászlóval és Snétberger Ferencsel értek el ez ideig Magyarországon páratlan sikert.

Első jelentős nemzetközi sikerét a 1998-ban a lipcsei jazzfesztiválon aratta a Lantos Zoltán Mirrorworld Quartettel. Azóta folyamatosan turnézik külföldön állandó és alkalmi formációkkal. 2000-től rendszeres meghívásoknak tesz eleget, ahol hazai, európai, s az egyesült államokbeli főiskolákon és egyetemeken tart bemutató előadásokat, workshopokat.

Pályafutása során szinte valamennyi neves hazai dzsesszmuzsikusi társaságában

színpadra lépett, és olyan nemzetközi hírességekkel koncertezett, mint Tommy Campbell, Tony Lakatos, Randy Brecker, Enver Izmailov, Al Di Meola, Alegre Correa.

Számos rangos fesztiválra kapott meghívást, fellépett több mint 20 európai országban, az Egyesült Államokban, Mexikóban, Indiában és Észak-Afrikában.

Különleges felállású ütőhangszeres duója Dörnyei Gáborral, a tHUNder Duó, napjainkban kiemelkedően sikeres mind Európában, mind az Egyesült Államokban.

A művész – zenei munkássága elismeréseként kapott – számos rangos díjjal is büszkélkedhet, köztük a legmagasabb magyar művészeti kitüntetéssel, a Kossuth-díjjal.

Horváth Kornél anyai ágon erdélyi örmény gyökerekkel rendelkezik: Vertán Lukács és Kabdebó Lukács ősökkel.

Meghívó

Szeretettel hívunk mindenkit **2015. február 22-én, vasárnap 10,30 órára** a Budapesti Örmény Katolikus Plébániára **Dr. Szentpétery Tibor** emléktábla avatására.

Dr. Szentpétery Tibor a Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség gondnokaként, Kádár Dániel apátplébános idejében, 25 éven keresztül önzetlenül végezte feladatát az örmény katolikusok szolgálatában. Ezen időszakra esett a lelkészség és templom Bp. V. Semmelweis u. 9. szám alatt lévő bérlakásból történő átköltöztetése az általa gazdaságilag felügyelt – átépített, kápolnával bővülő – saját tulajdonú ingatlanba, a Bp. XI. Orlay u. 6. szám alá.

Nevezett tiszteletére, hálánk jeléül a Budapest Főv. II. kerületi Örmény Önkormányzat kezdeményezésére, a Fővárosi Örmény Önkormányzattal közösen emléktáblát állítunk, amelyre szeretettel várunk mindenkit. Ezt követően 11 órától szentmise, majd 12 órától zeneagapé lesz.

Bp. Főv. II. ker. Örmény Önkormányzat és a Fővárosi Örmény Önkormányzat.

XV. ker. Örmény Nemzetiségi Önkormányzat életéből

Nuridsány Zoltánné elnök

balról dr. Szabó András és Alexa Károly

A Budapest XV. ker. Örmény Nemzetiségi Önkormányzat 2014. december 16-án Köz-meghallgatást tartott, amely után bemutatta az *Alexa Károly* irodalomtörténész által szerkesztett *Távol az Araráttól... A magyarörmény irodalom* (Erdélyi Örmény Múzeum 20., Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület, Budapest, 2014) c. lexikon-szerű antológiát.

Alexa Károly ismét nagy sikert aratott ugyanúgy, mint a szemelvényeket felolvasó dr. Szabó András előadóművész.

Nuridsány Zoltánné elnök

Jótekonysági bál a Csángó Rádió támogatására

Csángóföld, mindenki által ismert földrajzi, néprajzi terület, ahol a magyar nyelvet beszélők lélekszáma napjainkra jelentősen lecsökkent, több helyen sajnálatos módon (északi csángó területek) jóformán kihalt.

A Csángó Rádió (www.csangoradio.hu) küldetése, hogy napi 24 órában magyar nyelvű műsorok sugárzásával a magyar nyelv mindenki számára hallható legyen, továbbá a csángó és magyar kultúrát közvetítse a hallgatók számára. A Rádió jelenleg interneten érhető el, de tekintettel a csángóföldi nehéz anyagi körülményekre, pont emiatt sokak számára nem fogható. Ennek okán a Rádió fejlesztésében a következő lépcsőfok a földi sugárzás megvalósítása.

A bált a Csángó Rádió és a csángó kultúra támogatására kívánjuk megrendezni, teljességgel önkéntes és támogató bálként.

A bál ötlete a jászberényi XIV. Csángó fesztiválon merült fel, ahol személyesen sikerült találkoznom Lőrinc Celesztinnel, a Csángó Rádió egyszemélyes munkatársával, aki elmesélte a Rádió küldetését, történetét, jelenlegi helyzetét, és a jövőbeni terveket.

A bálon komoly teret szeretnénk engedni a magyar és csángó népi kultúrának, ahol magyar népi zenekar és néptánc közreműködésével kívánjuk megvalósítani az este műsorát és hangulatát. Fellép a Príma Primissima győztes Jászság Népi Együttes, a Petrencé Táncegyüttes, Berecz István, Kacsó Hanga Borbála, zenél a Zagyva Banda.

A bál helyszínéül a magyar kultúrának színvonalas helyet nyújtó helyszínt választottunk, az eseménynek a Magyarság Háza ad otthont.

A bál költségeinek finanszírozására több alapítványt, egyesületet és a piaci szféra képviselőit is megkeressük, és bízunk benne, hogy ötletünk elnyeri a tetszésüket. Bízunk továbbá abban, hogy azon túl, hogy egy színvonalas báli rendezvényen vesznek részt, mára egy, sajnálatos módon jelentősen megfogyatkozott lélekszámú magyar közösség életében fontos szerepet játszó intézmény, a magyar nyelven sugárzó Csángó Rádió fejlesztéséhez is hozzájárulnak.

Kérjük segítő támogatásukat!

Budapest, 2014. december 23.
dr. Szöllősi László, a bál egyik szervezője

Egyházi hírlevél

Új esztendőben, új szívekkel ... Örmény szentmisék febr.-márc.

Bár még csak alig telt el idő az új mise-időponttal, bennem él a bizakodás. Remélem, többen leszünk, megerősödik közösségünk.

Jézus megkeresztelkedésének ünnepe, amikor saját keresztségünkre is irányítja figyelmünket, abban erősít meg minket, hogy Jézus Krisztus mindenkihez eljött, az ő tanítása mindenkié. Jelenléte minden teremtményre kiárad. A belénk árasztott Szentlélek az egész teremtett világ minden résztvevőjében nyomot hagy. Életünk minden területére, és valamennyi kapcsolatunkra Isten dicsősége árad. A mai ünnep Isten jelenlétét és Lelke kiáradását állítja a középpontba.

Az idei év jelentősége számunkra a genocídium 100. évfordulója. Az emlékezés mellett a hálát kell erősítenünk, hogy Isten megőrizte bennünket. Nem csak visszatekinteni szeretnénk, hanem erőt meríteni a további utunkhoz. Minden ünnep annyit ad, amennyit a felkészülésre fordítunk. Ez a különleges ünnep már az előkészületekben erősítsen meg bennünket hitünkben, a közösséghez való tartozásunkban!

Vasárnapként tehát 11 órakor várók mindenkit szeretettel az örmény katolikus szentmisére. Február elsején Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén Krikor atya ismét eljön hozzánk. Március 22-én is várjuk őt, délután fél 4 órakor, hogy az örmény nyelvű liturgia szépségét is átélhessük.

Éljük meg a hétköznapokban is kereszteni hitünket, mutassuk meg a világban Isten szeretetét!

Ákos atya

A vasárnapi szentmiséket 2015. január 4-től ismét a hagyományos időpontban, tehát **délelőtt 11 órakor** tartjuk. Februárban és márciusban egy-egy alkalommal ünnepi szentmisére is sor kerül, amelyeket a római XIII. Leó Pápai Örmény Kollégium rektora, Krikor Badisah atya mutat be.

Február 1-én **Urunk bemutatása** (hazánkban ismertebb néven: *Gyertyaszentelő Boldogasszony*) ünnepén fogjuk tartani Orlay utcai templomunkban. Arra az evangéliumi eseményre emlékezünk, hogy a negyvennapos Jézust elviszik a jeruzsálemi templomba, zsidó szokás szerint bemutatják az Úrnak. A szentmise után gyertyaszentelést és égtájáldási szertartást (*antaszdan*) tartunk.

Március 22-én **Örömhírvétel** (hagyományos néven: *Gyümölcsoltó Boldogasszony*) napját ünnepeljük. Ennek az ünnepnek a misztériuma Gábiel arkangyal megjelenése Szűz Máriának, amelyben hírül adja, hogy Mária Isten Fiát fogja világra hozni. Figyelem! A március 22-i szentmise időpontja a szokásostól eltér, **délután fél négy órakor** kezdődik.

2015 január 4. Vízkeresztünnepi misén

Zsigmond Benedek armenológus

Vízkeresztünnepi szentmise az örmény katolikus templomban

Az Örmény Katolikus Egyház, a római rítushoz hasonlóan, január 6-án ünnepli a Vízkeresztet. Ezen a napon arra emlékezünk, hogy napkeletről bölcsek jöttek a betlehemi csillagtól vezérelve és ajándé-

kokat hoztak az újszülött Jézusnak. Jézus istensége tehát e napon megnyilvánult a pogány nemzetek előtt, innen az ünnep görög eredetű neve: *Epifánia* (Isten megnyilvánulása). Az ünnep másik misztériuma Jézus keresztelkedése a Jordán folyónál. Az Atya szózata hallatszik az égből, Jézus vállára pedig galamb képében alászáll a Szentlélek. Így tesz tanúságot az Atya és a Szentlélek Jézus Krisztus istenségéről. Isten tehát itt is megnyilvánul, erre a csodára emlékeztet bennünket a *Vízkereszt* szó.

Ebben az évben, gyakorlati okokból, Vízkeresztünnepét január 4-én tartottuk örmény katolikus templomunkban. A szentmisét *Krikor Badisah* atya, a római XIII. Leó Örmény Kollégium

rektorhelyettese tartotta. A szentmisén közreműködött az *Imperatrix Énekegyüttes*, *Srajber Zsolt* vezetésével, valamint *Zsigmond Benedek* ceremonárius.

A Szent Liturgiát követően vízszentelési szertartásra került sor. Az Örmény Katolikus Egyházban ezen ünnep az amely a szenteltvíz megáldásának legfőbb alkalmá. A keresztútba vagy medencébe vizet töltenek, majd a szent keresztel, az evangéliumkönyvvel és a szent olajjal megáldják a vizet. A szent olajat (krizmát) különleges edényből, a galambedényből öntik a vízbe. Az örmény szent olaj különleges összetételű, harminc féle növény-

ből állítják elő. Az örmények hét évenként szentelnek krizmát, és az előzőleg felszentelt olajból egy cseppet mindig hozzáadnak a következőhöz. Így a mai szent olaj az örmény egyház első századaiból őriz egy aprócska részt.

A vízkeresztünnepi időszak egyben a házszentelések ideje is. Krikor atya felkeresett több

örmény katolikus családot Budapesten és környékén, többek között *Zakariás Dirán*, templomunk gondnoksági tagjának otthonát. Január 6-án az *Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület* Donáti utcai irodáját látogatta meg, ahol szintén házszenelést tartott, majd elbeszélgetett a vendégül látó *Issekutz Sarolta* elnökhasszonnyal és férjével, illetve Zsigmond Benedek armenológussal.

Házszenelés az EÖGYKE-nél

Krikor Badisah atya nem először járt templomunkban. Korábban *Avedik Hovhanneszján* atya mondott templomunkban évente több alkalommal ünnepi misét. 2014 októberében *XIX. Nersész Péter* örmény katolikus pátriárka Krikor atyát bízta meg azzal a feladattal, hogy rendszeresen Magyarországra jöjjön és templomunkban szentmisét celebráljon. Első alkalommal 2014 decemberében tartott nálunk Szent Liturgiát, majd a január 4-i mise következett. Krikor atya havonta fog Budapestre járni, egy-egy ünnepen szentmisét bemutatni.

Krikor Badisah atya egy neves vértanú püspök, *Boldog Ignatiosz Maloján* oldalági leszármazottja. Boldog Ignác a Bejrut melletti *Bzommar* kolostorának szerzetese volt, majd kinevezték Mardin püspökének. *Mardin* egy nyugat-örményországi város

(jelenleg Törökország délkeleti részén). Az Örmény Népiártás előtt 16 örmény katolikus püspökség volt Nyugat-Örményországban. Mardin lakosságának 70%-ban örmény, 25%-ban szír keresztény, 5%-ban török volt a népiártás előtt. A genocídium idején 250.000 keresztény ölt meg Mardinban, többségükben örményt. Maloján püspököt letartóztatták, majd egy kivégzendő, sivatagba menetelő csoportba tették. Boldog Ignác püspök, amikor már szervezete jelentősen legyengült, kérte az őket hajtó török tisztet, hogy egy utolsó alkalommal imádkozhassanak. Szentmisét mutatott be a 400 fogoly örmény számára. Az átváltoztatás pillanatában köd ereszkedett le rájuk, amely eltakarta őket a török katonák elől. Ezt tartják Ignatiosz Maloján püspök első csodájának. Később a törökök kivégezték a híveket, Ignác püspöknek pedig felajánlották, ha áttér az iszlámra, megkímélik. Ignatiosz háromszor is visszautasította ezt.

Vízkereszt ünnepén

Ezután agyonlőtték, testét egy szakadékba dobták. 2001-ben *II. János Pál* pápa boldoggá avatta. Személyes tárgyait, miseruháit 2003-ban sikerült Törökországból kiemelkedíteni, ma a Bzommar Kolostor múzeumában tekinthető meg, több más örmény katolikus vértanú személyes tárgyival együtt.

Krikor Badisah atya vízkeresztűi prédikációjában kitért arra, hogy ebben az évben az Örmény Genocídium 100. évfordulójára fogunk emlékezni. A centenárium

szolgáljon arra, hogy az örménység, valamint hazai örmény katolikus közösségünk lélekben és hitben megújuljon.

806-2015-EÖGYKE

Transsylvania Tours-Kolozsvár

Négy ország – egy nemzet

Barangolás Drávaszög, Kelet-Szlavónia, Bácska, Bánság, Bihar és Partium vidékein

A körutazás célja: a mai Horvátországon, Szerbián és Románián átvezető útvonalon a nemzeti összetartozás jegyében szembesülünk Drávaszög, Kelet-Szlavónia, Bácska, Bánság és Partium magyar vonatkozású történelmi és kulturális örökségével és túrázunk a Bihar-hegységben.

Útvonal: Budapest – Mohács – Udvar – Laskó (Horvát o.) – Eszék – Szentlászló – Kórógy – Vukovár – Újlak – Bácspalánka (Szerbia) – Bács – Zombor – Bajmok – Csantavér – Tóthfalu – Szabadka – Palics – Magyarkanizsa – Tóthfalu – Nagyikinda – Zsombolya (Ro.) – Temesvár – Lugos – Déva – Csernakeresztúr – Déva – Brád – Abrudbánya – Verespatak – Topánfalva – Bihar-hágó – Kiskoh – Belényes – Kőröstárkány – Boga – Pádis-fennsík – Szamos-bazár – Kőröstárkány – Nagyszalonta – Nagyvárad – Ártánd (Mo.) – Budapest

Időtartam: 7 nap (2015 augusztus 22. – 28.)

Autóbuszos útvonalhossz: kb. 2100 km.

Ellátás: félpanziós (reggeli, estebéd)

Szükséges felszerelés: túraruházat, szélkabát, sportcipő, elemlámpa

Vezetés: a csoportot Gyuri bácsi vezeti Erdélyben és Faragó Zoltán Délvidéken

FŐBB ESEMÉNYEK:

- Koszorúzás az 1944-es áldozatok emlékhelyén Bajmokon
- Ősök jussa emlékmű Laskón
- Városnézés: Eszéken, Zomborban, Zentán, Temesváron, Magyarkanizsán, Nagyszalontán és Nagyváradon
- Várlátogatás Eszéken, Bácsan, Déván és Nagyváradon
- Boldogasszony búcsújáróhely Doroszlón

- Arany János múzeuma a Csonkatoronyban,
- Sinka István a „bojtárköltő” és Zilahy Lajos író szülőháza Nagyszalontán
- Kapisztrán János sírhelye a ferences kolostorban Újlakon
- Impozáns katolikus templom Csantavéren
- Délszláv háború pusztításaival szembesülünk Szentlászlón, Kórógyon és Vukováron
- Verespatak, a tervezett ciános kitermelés miatt „halálraítélt” város
- Templom és iskola: a magyarság megmaradásának pillérei Tóthfaluban
- Bőjte Csaba szeretetotthona Nagyszalontán
- Egyedi Arany múzeum Brádon
- Séta a kopácsi rét látványos tanösvényén
- Túrázunk a Pádis karsztfennsíkon és a Szamos bazár Aragyásza barlangjában
- Cseppkőcsodák a kiskohi Medve barlangban
- Séta a Ludasi tó, avagy a „madárparadicsom” körül
- Kőműves Kelemenné balladája a dévai várban
- Dezső Regina énekel a kórógyi közös vacsorán
- Szalonnasütéses piknik a Szamos-bazár karsztfennsíkján
- Fergeteges „bukovinai” néptáncbemutató Csernakeresztúron
- Szíveslátás a tájházban lankadt pitével és hangulatos közös vacsora Tóthfaluban
- Borkóstoló Délvidék legjobb boraiból Palicson, Maurer Oszkár pincészetében
- Zenés búcsúvacsora Kőröstárkányban
- Orgonaaudició Nagyváradon a székesegyházban
- Kórógyon, Tóthfaluban, Csernakeresztúron és Kőröstárkányban újból megtapasztaljuk a határontúli magyarok őszinte szeretetét és barátságát.

RÉSZLETES PROGRAM:

1. nap: **Indulás:** reggel 6 órakor a Batthyány tér felső rkp.-ről

Határátkelő: Udvar

Látnivalók: Laskó (Ősök Jussa emlékmű, református templom), Kopácsi rét (tanösvény a madárparadicsomban), Eszék (várlátogatás, városnézés), Szentlászló (mártírfalu, Szent László szobor – koszorúzás), Kórógy (zenés közös vacsora, Dezső Regina énekel)

Szállás és ellátás: az 1. napon Kórógyon falusi vendéglátó családoknál (kétágyas komfortos szobák)

2. nap: **Látnivalók:** Vukovár (városnézés, Mártírok Múzeuma), Újlak (várlátogatás, ferences kolostor Kapisztrán János ereklyéivel), Bácspalánka (határátkelő Szerbiába), Bács (várlátogatás), Zombor (városnézés), Bajmok (1944-es magyar áldozatok emlékhelye – koszorúzás), Csantavér (monumentális templom), Tóthfalu

Szállás és ellátás: a 2. és 3. napon Tóthfaluban faluturista gazdaságokban (kétágyas komfortos szobák)

3. nap: **Látnivalók:** Szabadka (városháza, kiegészítő városnézés), Palics (borkóstoló Maurer Oszkár pincészetében), Ludas (séta a tó körül), Magyarkanizsa (városnézés),

Tóthfalu (falukázás, tájház, szíveslátás lankadt pitével, hangulatos közös vacsora)

4. nap: **Látnivalók:** Nagyikinda, Zsombolya (határátkelő Erdélybe), Temesvár (kiegészítő városnézés), Lugos, Déva

Szállás és ellátás: a 4. napon Csernakeresztúron, faluturista gazdaságokban (kétágyas komfortos szobák)

5. nap: **Látnivalók:** Brád (Arany múzeum), Vulkán-hágó (panoráma és fotószünet), Abrudbánya, Verespatak (séta a „halálraítélt” városban), Aranyos-völgye, Bihar-hágó, Kiskoh (Medve-barlang csodálatos cseppkőekkel), Belényes, szíveslátás Kőröstárkányban

Szállás és ellátás: a 5. és 6. napon Kőröstárkányban falusi vendéglátó családoknál (kétágyas komfortos szobák)

6. nap: **Látnivalók:** Boga-völgye (terepbuszos utazás a Pádis-fennsíkra), Szamos-bazár (túra a karsztfennsíkon, áthaladás saját elemlámpákkal az Aragyásza barlangon), szalonnasütéses piknik a fenyes tisztásán, Kőröstárkány (zenés búcsúvacsora)

7. nap: **Látnivalók:** Nagyszalonta (Arany János Csonkatornya, Sinka István és Zilahy Lajos szülőháza, találkozó a szeretetotthonban Bőjte Csaba neveltjeivel), Nagyvárad (kiegészítő városnézés, orgonaaudició a székesegyházban)

Határátkelő: Ártánd

Érkezés: Budapestre 21 óra körül

Részvételi díj: 67000 Ft/fő. Ifjúsági kedvezmény 18 év alatt 17000 Ft.

Buszki költség (min.40 résztvevő esetén) 22000 Ft/fő.

A bejárt helyek hangulatát tájba illő zenével, felolvasásokkal és a népköltészet remekeivel idézzük fel.

Gyermekek és a vidám közönség
a Karácsonyi Klubon

Dávid Katalin

Dávid Csaba ravatalánál ¹

Rómában kaptam a telefont, hogy Csaba kórházban van. Azonnal felhívtam, és tudtam vele beszélni. Amikor hazaérkeztem, hiába hívtam és néhány nap múlva meghalt. Már nem láthattam. Pedig ő volt az, akivel ha találkoztam, benne láttam a családot: a Dávidokat, Zakariásokat, a Dajbukátokat, Ákonczokat, Lázárokat, a Császárokat, a szamosújvári Novákokat, az erzsébetvárosi Csikyakat. Az örmény múltat, mindazokat, akik bennünket alakítottak, az erdélyi örmények sok kiváló személyiségét. Ők jelentek meg számomra, amikor Csabára néztem. Olyan volt, akinek karakteres, szép, határozott arcvonásai, alakja, hangja, gondolatai, mondatai elém varázsolták a családot. Mindig azt gondoltam, hogy benne láthatom, benne testesült meg az, ami vagyunk.

Író volt, műfordító, szerkesztő. *Oeuvreje* sokoldalú, gazdag tehetségről tanúskodik. Nem sorolom a műveket, hogy felejthetetlen és költője, a *Dirán és Júlia*, akár így is mondhatnám, a ható *Dzurkhithján Ábel* út-kája, *Azonképpen itt a föl-megrendítő* jelentést adott. Egy mástól jól megkülönböztető felmégis közös. És ez a lényeg Csabának, akár azt is mondja volt. A nyelv gyönyörű me az irodalomnak, természet Csaba munkásságából, *fotó: Juhász Bogi 2012* kimelem, teszem azért, mert ő új hangzásra, a mondatszerkesztés új formájára talált rá. Az erdélyi nagyon sajátos mondatszerkesztés, a mondatokon belül az egyénien hangsúlyt kapó szavak összelelkeztek az anyaország nagyszerű irodalmi értékeivel, és ez a kettő olyan szimbiózist teremtett az ő írásaiban, ami meghatározó vonásokat adott stílusának. Ha néztem a TV-ben valamit a Spektrum adásából, mindig előre tudtam, hogy a végén olvasni fogom, magyar szöveg: Dávid Csaba.

Ezért van az, hogy soha nem kérdeztem meg tőle: Boldog vagy Csaba? Mert szememben a boldogság egyet jelent azzal, hogy a bennünk lévő képességeket kiteljesítjük. És ezt ő megtette. Felhasználta és gazdagította a kapott talentumokat. Fennmaradt írásai bizonyítják ezt. Hiába volt nehéz az élet, mert az volt. Át kellett élje azt a rettenetet, azt a tragédiát, ami az egyik legfájdalmasabb az ember életében: gyereke elvesztését. És emellett csalódások, meg nem értések, nehéz esztendő, keserűség, mindez kijutott

it: aki olvasta, igazat ad ne szépségeket hordoz a *Város* vagy egyik legjelentősebb, családregeynek is számítják, és emellett utolsó *mondón is*, amelynek a halál Író, műfordító, szerkesztő, különböztethető, más-más kádatok, de bennük a lényeg a magyar nyelv, amiben hatom, iskolateremtő ere használata, mivel alapelesteres követelmény. De ha külön értéként mégis ki-

¹ Elhangzott 2014. november 28-án a Farkasréti temetőben.

neki. De ez nem érintette a legfontosabbat: a Teremtőtől kapott tehetségével szebbé tette a világot. Ezért tudjuk, hogy odaát elhangzanak a szavak. „sokat bízok rád, menj be urad örömebe!” Aquinói Tamás szerint túlvilági boldogságunk mértékét meghatározza az, ahogy önmagunk képességével bántunk.

S ha már a szellem, a lélek értékeiről szoltunk, Csaba szempontjából gondolkodjunk el erről a Makovecz ravatalozóról. Mert jelentése, a szimbólumrendszer, amiben most állunk, nagyon ide tartozik. Bár tudom, hogy szinte mindenki ismeri ezt, most mégis hadd mondjam el. A földem egy lefelé néző emberi csontváz, középen végigfut a gerinc, és belőle indulnak a bordák. Ezek boltozatot alakítanak, és alájuk kerül a koporsó. A Makovecz művészetét tisztelő nemzetközi irodalomban azonnal megjelentek az értékelések és az a megállapítás, hogy a halott valójában a szív helyét foglalja el. Máté fiam megkérdezte erről Imrét, aki nagyon fontos választ adott: az nem a szív helye, hanem a léleké, mondta. A lélek helyét kapornaki nagyanyjától tanulta, nagyanyja pedig saját nagyanyjától, és így tovább, messze az időből érkezik ennek tudása. Akár az idők elejéig vezet, az emberré válás pillanatáig, amikor megkaptuk a lelket, és általa Isten gyermekei lettünk. Ez a lélek helyének tudása a néprajzkutató Erdélyi Zsuzsanna öregasszonyainak több évezredes múltból hozzánk érkező imáit idézik. Így tehát a lélek helyét foglalja el ebben a kompozícióban a halott, mert a ravatalozó zseniális alkotója ezzel akart figyelmeztetni, hogy a halállal nem szűnt meg az élet, a lélek köztünk van. A fölénk boruló mennyezet, ez a lefelé tekintő emberi váz pedig emlékeztet egy örökké megmaradó hatalmas fára, ami által olyan, mintha az életfa borulna védőn, magához ölelően fölénk, hogy vigasztaljon az örökkévalóság megidézésével.

Nem halunk meg teljesen – mondja a jezsuita Teilhard de Chardin – ami szertem azt jelenti, hogy a halálban valamitől megtisztulunk, valamit ledobunk magunkról, hogy semmi akadály ne gátoljon a tökéletesebb felé lépésnél. Ha ezt végiggondoljuk, vigasztal bennünket megmaradásunk reménye.

Kedveseim! Én a halált nem azonosítom az elmúlással, és nem állítom szembe az étellel. Nem tartom valami lezárásának. Hanem örök létezésünk részének tekintem. A szomorúságunk azonban jogos, a mi életünkben hiányozni fog az, akit temetünk.

Dávid Csaba temetésén Farkasréten (Hidvégi Máté felvétele, 2014)

Szongoth Gábor

Kedves Csaba

Kedves Csaba, az erdélyi örmények nevében szeretnék búcsúzni Tőled. Ahányszor éjjel egy óra tájt bekapcsolom a TV-t és nézem a Spektrumot, mindig megdobban a szívem, amikor a közreműködők között olvasom Dávid Csaba nevét: íme itt is egy erdélyi örmény, aki öregbíti az örmények hírnevét.

Csaba a háború közepe felé Marosvásárhelyen született örmény családban. A háború után Budapestre költöztek, később Lengyelországban élt 9 évet, így többsidentitású volt, de életét, munkásságát meghatározta az örménység iránti elkötelezettség.

A családi hagyományokat követve sokat írt, számtalan regényének és írásművének jelentős része az örményekről, az erdélyi örményekről szól. Pontos körképet fest az Erdélyben letelepedett örmények 150-200 évvel ezelőtti életéről, küzdelméről, beilleszkedéséről a keményfejű székelyek közé.

Itthon is képviselte az örménységet, több cikluson át volt I. kerületi, illetve országos képviselő, évekig szerkesztette az Erdélyi Örmény Gyökerek füzeteit.

Emlékező írásműve volt a több kiadást megélt Erdélyi Örmény Kacajok kiadvány, amit maga adott elő a balatonalmádi nyári örmény összejöveteleken. Ebből idézek két rövid részletet, mert ezek jellemzik legjobban fanyar, keserű humorát:

A krampusz újról könyörgése

Uram, kérlek ebben az új esztendőben legalább részben **engedj pihenni**, hogy úgy mondjam, **szeretnék részlegesen nyugdíjba távozni**.

Uram, én tudom, hogy engem krampusznak teremtettél, és az a dolgom, hogy állandóan felháborodjam az emberi ostobaságon és folyamatosan kicsúfoljam az aljasságokat, hogy gúnyoljam a hatalmi gonoszokat és azokat, akik a mások nevével visszaélnek.

Te tudod, Uram, hogy sokan azt hiszik, jókedvű a krampusz, mert vicces dolgokon törli a fejét. Mégis, gondold meg, hátha adhat egy kevéske **nyugalmat is, meg tisztességet is az emberek életébe**, hogy a krampusznak csak kedves, ártatlan viccek juthassanak az eszébe....

És ugyanebből a számból egy ártatlan vicc:

„A közeljövőben kiállítás nyílik a Múcsarnokban *Szongoth Gábor válogatott ünnepi pulloverei* címen, amelyen 158 darab, emlékező pullover láthatunk. Ezeket a művészt a látogatók kívánságára sorban felveszi.

A megnyitónépszerűségeen részt vesz a Versace-galéria, az Este Lauder, az Yves Saint Laurent, a Gucci divatház, **valamint Dávid Csaba, sportcipőben**.

A megnyitónépszerűsége, hogy az ünnepi beszédet Szongoth Gábor tartja. **Kivételesen pulloverben....”**

Csaba, bárcsak most is sportcipőben lennél itt!!

Nyugodj békében, ezt kívánják az erdélyi örmény barátaid!

(2014. november 28-án, Farkasrét)

Dr. Száva Tibor

In Memoriam Zakariás Klára (1922-2014)

Budapesten született 1922-ben, Zakariás János /1895-1967/ és Széplaky Margit /1898-1976/ gyermekeként. Anyai nagyszülei a dészaknai Széplaki János /1868-?/ és Radosewski Solinsky Olimpia /1871-?/ voltak. Apai nagyszülei dr. Zakariás János /1867-1946/ és Tutsek Irma /1871-1944/ (aki a neves író Tutsek Anna /1865-1944/ testvére) voltak, akik Trianon előtt Brassóban éltek. Nagyjapja a trianoni döntés után áttelepedett Magyarországra, de ennek előtte 1892-től Brassóban folytatott ügyvédi gyakorlatot, ahol egyebek mellett a magyar-örmény közösség ügyeit is felvállalta, de részt vett annak kulturális mozgalmában is. Támogatta a brassói dalárdát, ahol még számos szépvízi származású magyar-örmény is jelen volt akkoriban. A brassói Magyar Újság szerkesztője, az EKE Brassó megyei elnöke (1900-1903) és később alelnöke (1904-1910) volt. Mint a dualizmuskori parlament politikusa, a Magyar Képviselőház tagja volt 1906-1911 között (ő az első székelyföldi kötődésű magyar-örmény politikus és közéleti személyiség a dualista Magyar Parlamentben. Ő szerkesztette a *Brassói, Brassói Újság* és a *Brassó megyei Hírlap* c. lapokat. Dr. Zakariás János 1946 januárjában halt meg Bp.-en).

Édesapja ifj. Zakariás János /1895-1967/ Brassóban született. Szülővárosában érettségizett 1913-ban és utána beiratkozott a budapesti műszaki egyetem gépészmérnöki karára. Az első világháború kitoréskor bevonult katonának. Először Galíciában, az orosz és lengyel frontokon harcolt. 1917-ben az olasz frontra küldik, ahol zászlósként szolgált. 1918-ban a Piavétől betegen kórházba szállítják és gyógyulása után leszerelik, így többé nem került vissza a frontra. A budapesti egyetemen 1923-ban gépészmérnöki oklevelet szerzett és utána rövid ideig a Ganz-Danubius alkalmazottja volt. 1924-től a Magyar Posta Kísérleti Állomásnál helyezkedett el, ahol az 1923-as évektől kezdve komoly akusztikai tanulmányokat végeztek a rendszeres műsorszórás bevezetéséért az újonnan felszerelt nagyobb rádióadók (2 KW) segítségével. 1929-től már a Mérnöki Kamara tagja és 1937-től mint a Kísérleti Állomás főmérnöke tanulmányutat tett Londonban, a Marconi cég meghívottjaként. Az 1940-es évtől kezdődően mint m. kir. posta-műszaki tanácsos dolgozik a Posta Kísérleti Állomásnál. A Magyar Kinotechnikai Társaság választmányi tagja volt. Részt vett a Magyar Rádió műszaki felépítésében, az első csepeli adóberendezés, majd a 20 kW-os lakihegyi adó építésében. Építette a pécsi- és a kolozsvári adóállomásokat. A rádiótechnika kérdéseiről 12 éven át hetenként tartott előadásokat a budapesti stúdióban „Rádió-amatőrposta” címen. A rádiókészülék népszerűsítése, a rádióvélt zavartalanságának biztosítása céljából országos kiterjedésű méréseket végzett. A kolozsvári korszerű rádiózást az 1935-ben felszerelt botfalusi 150 kw-os hosszú-hullámú rádióadó tette lehetővé (Brassó mellett). Az észak-erdélyi részek visszacsatolása után 1940 őszétől pedig nagyszabású tevékenységet fejtett ki az erdélyi rádióleadók felszerelésénél (elsősorban a

kolozsvári és csíkszeredai térségben) és a rendszeres magyar műsorszórások beindításánál is. Az ő irányítása alatt indult be 1941-ben a kolozsvári Feleki-tetőn felállított rádióadó is, ahová az adókat Kassáról (Enyicke) hozatta Zakariás János, mely a város későbbi életében fontos szerepet játszott. A Feleki Adót is leszerelték 1944 végén és nagy nehezen Budapestre szállították, ahol – köszönhetően Zakariás Jánosnak (aki elrejtette és dugdosta) – átvészelte az ostromot és 1945. máj.17-én újra megszólalt Budapest Rádió néven. (Budapest II. névre változott).

Zakariás János a háborút követően 1945-től még egy ideig a Posta Kísérleti Állomás ideiglenes vezetője volt, 1946 nyaráig. 1948 végén kinevezték postaműszaki igazgatói rangba, ahol a vezetékes híradás témáin dolgozott. 1955-től a Posta Műszerüzem állományába kényszerült csekély fizetéssel (havi 1220 forint), és innen ment nyugdíjba 1960 januárjában. Zakariás mérnök nyugdíjas éve alatt Zuglóban élt 1967-ben bekövetkezett haláláig. A Farkasréti Temetőben lett elhelyezve a családi sírba.

A fenti Zakariás mérnök lánya volt Zakariás Klára, akire most fájóan emlékezünk. Klári néni 1922-ben Budapesten született és iskoláit is itt végezte. Az iskola után a szállodai szakmát sajátította el és ebben is dolgozott az 1939-es évektől kezdődőleg (a budapesti Gellért Szállóban dolgozott 1955-ig) egészen 1978-ig, nyugdíjazásáig. 1956-ban férjhez ment Páris Egonhoz /1924-1996/. Ebből a házasságból született Páris László /1957-1983/, az egész fiatalon elhunyt nagyreményű építésmérnök. Az egyetlen gyermeke halála olyan mély sebeket okozott lelkében, hogy sose tudta kiheverni, hordozta fájalmát Krisztusi-hittel és alázattal. A közeli rokonságából még tudunk László /1926-1993/ nevű testvéröccséről, aki az OKISZ-nél volt gazdasági vezető és Bp.-en halt meg.

Jómagam közeli barátságban álltam Klári nénivel, akivel a 90-es évek vége felé ismerkedtem meg Budapesten. A köztünk levő korkülönbség ellenére barátságunk nagyon jól alakult, igazi lelki kapcsolat alakult idővel köztünk, melynek köszönhetően több alkalommal is meglátogatott Bécsben. Látogatásai alkalmával sose engedte, hogy elkísérjem bécsi sétáira, mert Ő valahogy otthonosan mozgott ebben a városban. Talán azért is, mert jól beszélt németül és ez magabiztosságot adott neki a városnézési útjain.

Amikor késő délutánonként elfáradva visszaérkezett sétáiról, utána sokszor mesélt el olyan dolgokat édesapjáról, amely eddig nem kapott nyilvánosságot. Édesapja háború utáni sorsa megbélyegzett volt, mert a rendszer vezetői igyekeztek az értelmiséget a természetes vezető-oktató szerepétől és tekintélyétől megfosztani, potenciális ellenséget láttak benne. Nem bocsátották meg neki soha azt a kitérítést, amelyet Horthy-tól kapott kiváló tevékenységéért. Egyébként ez a sors jellemezte az akkori egész magyar társadalmat. Zakariás János a rádió és írott művein keresztül nagyon sokakat tanított, mérnökként is igazi néptanító volt. Nem volt valamiféle megszállott-világmegváltó, népnevelő személy. Belecsöppent egy kor adott helyzetébe és becsülettel, kitartással végigcsinálta, amit elvállalt. Csak a rádióban 1926 és 1938 között (tehát 12 év alatt) 375 értékes szakelőadása hangzott el.

Drága Klári néni, hát elmentél és ezután már hiába várunk, hogy betoppanjál hozzánk kedves mosolyoddal és érdeklődő tekintetteddel. Budapesten születted, de szívedben megmaradtál örökre erdélyinek, igazán csak Erdélyt szeretted mindig. Emlékedet mi is a szívünkben hordozzuk örökre. Búcsúzunk, adjon az Isten kárpótlást magányos szenvedéseidért és csendes nyugodalmat az örök életben!

Szomorújelentés

Isten akaratában való megnyugvással szomorúan tudatjuk, hogy szeretett rokonunk

Ludvigh Gyuláné

született **Placsintár Katalin**

2014. november 17-én, életének 91. évében váratlanul elhunyt.

Hamvasztás utáni búcsúztatását december 12-én 15 órakor tartottuk a Római Katolikus Egyház szertartása szerint a kelenföldi Szent Gellért Plébánia urnatemetőjében egybekötött gyászmisével.

Gyászolják: kiterjedt rokonsága, barátai, ismerősei és mind azok, akik ismerték és szerették.

Kirkósa család

Emléküket szeretettel megőrizzük!

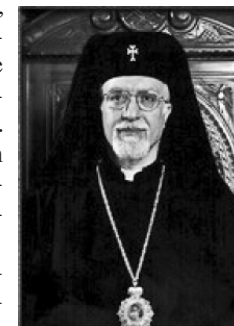

Az elveszett egység keresése egy békére szomjazó területen

Interjú az örmény katolikusok cilíciái pátriárkájával

A libanoni *Nerszesz Bedrosz*, Cilícia örmény katolikus pátriárkája interjút adott a L'Osservatore Romanónak az októberben megrendezendő szinódusról. XVI. Benedek június 6-án Cipruson mutatta be a Közel-Kelettel foglalkozó püspöki szinodus munkadokumentumát.

A szinodus kapcsán a közönség várakozásairól szólva az örmény pátriárka reményének adott hangot, hogy a tanácskozás új frissességet ad majd az evangéliumi üzenetnek. Hiszen a híveknek a keresztény lét öröme és büszkeségét kell hirdetni: érezniük

kell felelősségüket a jó családi életért; tanúságot kell tenniük a munkahelyen, a politikában. Fontos az a meggyőződés, hogy ott kell élnünk, ahová az Úr rendelt bennünket; ott kell tanúságot tennünk és a világ világossága, sója és kovásza lenni – hangsúlyozta Nerszesz Bedrosz. Majd hozzátette: a vatikáni tanácskozástól azt is reméli, hogy közelebb hozza a békét a Közel-Kelet számára és segíti az ott élő népeket, hogy nagyobb biztonság és kevesebb politikai feszültség légkörében éljenek. Lelkipásztorként

elsősorban azt várja, hogy a katolikusok mint Krisztus gyermekei jobban felismerik identitásukat.

Szenvedés és szegénység, rossz munkalehetőségek, a jövőt illető bizonytalanság, a keresztény identitás elvesztése a szekularizáció következtében – ezekkel a kihívásokkal kell szembenéznie a közel-keleti keresztényeknek. A problémákhoz társul még a többségi társadalom részéről az üldöztetés is. A közel-keleti kihívások közül a libanoni Nerszesz Bedrosz elsősorban a szegénységet emelte ki: a társadalmi dráma rohamos gyorsasággal körvonalazódik; a helyzet egyre elviselhetetlenebb. Emellett a közel-keleti társadalom átrendeződése is tapasztalható: nem létezik többé középsztyál, az emberek vagy

szegények vagy gazdagok. Csökken a jólétben élők száma. Akik még tehetik, inkább külföldön fektetik be erőforrásaikat. A legrászorultabbak szélsőségesen hátrányos, gyakran drámai körülmények között élnek. A krízis ebben a régióban még nagyobb súllyal nehezedik az emberekre.

Ehhez a drámai helyzethez társul a biztonság hiánya a Közel-Kelet országai-ban. A méltó életkörülmények lehetőségének hiánya miatt kevesebb gyermek születik, és válság mutatkozik a papi hivatások terén is. Ilyen körülmények között az egyház igyekszik reményt önteni a hívek szívébe – zárta nyilatkozatát Cilícia örmény katolikus pátriárkája.

2010. július 26.

Vatikáni Rádió/Magyar Kurír

Ferenc pápa programon kívül meglátogatta az örmény pátriárkát

Mielőtt vasárnap délután az isztambuli repülőtérre indult volna, hogy visszatérjen Rómába, a pápa a hivatalos programon kívül egy isztambuli kórházban járt.

A Szentatya *Mesrob Mutafian* konstantinápolyi örmény pátriárkát látogatta meg, aki súlyos beteg és a Szent Megváltóról elnevezett örmény kórházban kezelik Isztambulban – tájékoztatott a szentszéki szóvivő.

Vasárnap délután *Ferenc pápa* az Isztambulból Rómába tartó repülő fedélzetén megtartotta szokásos sajtótájékoztatóját, válaszolva a kíséretében utazó újságírók kérdéseire. Számos téma fölmerült: a terrorizmus, a keresztények vértanúsága, az öku-menizmus, a fegyverkereskedelem, a vallásközi párbeszéd.

Az egyik újságíró az örmény népirtásról való jövő évi megemlékezésekről kérdezte a pápát. Többen bíralták a török elnök levelét erről a témáról, mondván: nem elég erőteljes. A pápa ezzel szemben megállapította: mindenképpen egy kéznyújtás, és ez mindig pozitív. „Imádkozunk kell a népek kiengesztelődéséért. Reméljük, hogy a kis gesztusok, apró lépések útján közeledhetünk egymáshoz.” Ferenc pápa a török-örmény határ megnyitását sürgette.

Forrás és fotó: Vatikáni Rádió, News.am

1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1%
Közeledik az adóbevallás ideje... A törvény szerint személyi jövedelemadónk (kétszer) egy százalékát erre jogosult, bejegyzett egyházaknak, közintézményeknek, civil szervezeteknek, egyesületeknek ajánlhatjuk.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület jogosult arra, hogy személyi jövedelem-adónk 1 %-át az EÖGYKE-nek ajánlhassuk.

Tizenkilencedik éve működő Egyesületünknek így lehetősége nyílik arra, hogy működése anyagi nehézségeit részben megoldja. Meggyőződésünk, hogy az EÖGYKE kezdetől fogva nyitott könyvként működik, hiszen minden lépésünkről rendszeresen beszámolunk az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek hasábjain.

Akik részt vesznek programjainkon, meggyőződhetnek arról, hogy a tagdíjat, adományokat, a pályázatok során elért támogatásokat kizárólag kulturális és hitéleti identitás-örzésünkre, hagyományaink ápolására, a magyarörmény társasági élet, a közösség megteremtésére, jobbítására fordítjuk. Kérjük, hogy jövedelemadója bevallásakor gondoljon Kulturális Egyesületünkre – ezáltal önmagára is. Hiszen azért dolgozunk, hogy magyarörmény közösségünk céljait megvalósítsa, örmény gyökereink tárgyi és szellemi kultúráját megőrizze, átadja gyermekeinknek, unokáinknak – az utókornak. Tartozunk ezzel tehetséges, tisztességes és jó magyarrá vált őseinknek, tehát önmagunknak is.

Nem kell mást tennie, mint a jövedelemadó bevalláskor az APEH által rendszeresített bevallási nyomtatványon nyilatkozatot tegyen szervezetünkre.

A kedvezményezett adószáma:

18085590-1-41

A kedvezményezett neve:

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Együttal kérjük és javasoljuk, hogy a másik egy százalékkal támogassa a

Magyar Katolikus Egyházat, amelynek technikai száma 0011,

amelynek részegyháza a magyarhoni, történelmi örménység Örmény Szertartású Római Katolikus Egyháza.

Templomunknak, amelyet évtizedeken át Kádár Dániel apátplébános vezetett, nincs önálló technikai száma! Köszönjük, hogy gondolt ránk.

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

A Kecskés Együttes a karácsonyi klubon, közepén Kecskés L. András vezető, lanttal

2014 Nemzetiségekért Díj díjazottaival, Balog Zoltán miniszter és Soltész Miklós államtitkár
(cikk: 9-11 oldal)

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja a **pénzadományok gyűjtését** az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Pénzbeli adományok az egyesület bankszámlájára befizethetők.

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. **Tel/fax:** 06(1) 201-1011

Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK – füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület kéthavonta megjelenő kiadványa

A kiadványt támogatja:

a Fővárosi Örmény Önkormányzat

(1054 Budapest, Akadémia u. 1. I. emelet 179, telefon: 332-1791)

(félfogadás: hétfőn 16.30–18.30 óráig, fovarosiormeny2014@gmail.com).

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

Felelős főszerkesztő és kiadó:

dr. Issekutz Sarolta

Munkatársak: Dr. Sasvári László, dr. Issekutz Sarolta, Bálintné Kovács Júlia (Kolozsvár),
Dr. Puskás Attila (Marosvásárhely)

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel.: (1) 201-1011, Fax: (1) 201-2401

Lapzárta: minden páratlan hónap első hétfőjén!

Tördelés: Gulyás Zsolt

Nyomdai munkák: Pannónia Nyomda Kft.